

Høringsnotat

Enhed

Dagtilbud

Sagsbehandler

Charlotte Meibom
Thomas Rasmus-
sen

Sagsnr.

2018-444

Dato 14-02-2018

Forslag til lov om ændring af dagtilbudsloven og lov om folkeskolen (Styrket kvalitet i dagtilbud, øget fleksibilitet og frit valg for forældre mv.)

Indholdsfortegnelse

1. Hørte myndigheder og organisationer	3
2. Modtagne høringssvar	3
3. Ændringer på baggrund af høring	4
4. Bemærkninger til lovforslaget	5
4.1 Generelle bemærkninger	5
4.2 Styrket kvalitet i dagtilbud	7
4.2.1. Bedre sammenhæng i kommunens indsats for de 0-6-årige (ansvar og rammer for dagtilbud)	7
4.2.1.1. Kommunalbestyrelsens ansvar og ophævelse af mål	7
4.2.1.2. Fastsættelse af retningslinjer	11
4.2.1.3. Politisk drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet	12
4.2.2. Justering af formålsbestemmelsen for dagtilbud	12
4.2.3. En styrket pædagogisk læreplan	13
4.2.3.1. Generelt	13
4.2.3.2. Brug af frivillige i dagtilbud	17
4.2.3.3. Pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven	18
4.2.3.4. Ledelse af dagtilbud med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan	19
4.2.3.5. Kommunalbestyrelsens drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet	20
4.2.3.6. Lederens ansvar for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan mv.	21
4.2.4. Krav om læringsfokus i SFO og fritidshjem indtil undervisningspligten indtræder	23
4.2.4.1. Generelle bemærkninger	23
4.2.4.2. Valg af mål	24
4.2.4.3. Undervisernes kompetencer	25
4.2.4.4. Øvrige bemærkninger	25
4.2.5. Bedre kvalitet i private pasningsordninger	26
4.3. Øget fleksibilitet og valgfrihed for forældre	28
4.3.1. Styrket forældreindflydelse i forældrebestyrelser	28
4.3.2. Ret til deltidsplass for forældre på barsels- eller forældreorlov	31
4.3.3. Styrket mulighed for forældre til at ønske og få konkret dagtilbud	34
4.3.4. Bedre vilkår for private leverandører	37
4.3.4.1. Generelt	37
4.3.4.2. Ændrede godkendelseskriterier	38
4.3.4.3. Løbende godkendelse af privatinstitutioner	40
4.3.4.4. Justeret driftstilskud til privatinstitutioner	41
4.3.4.5. Justeret bygningstilskud til privatinstitutioner	42
4.3.5. Kombinationstilbud til familier med skæve arbejdstider	43

4.3.6. Mere fleksibilitet i ordningen vedrørende tilskud til pasning af egne børn	45
4.4. Øvrige elementer	45
4.4.1. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at stille en plads til rådighed.....	45
4.4.2. Midler fra puljer udmøntet af staten	46
4.4.3. Administrative konsekvenser for kommunerne og institutioner	47
4.4.4. Økonomiske konsekvenser.....	48

1. Hørte myndigheder og organisationer

Lovforslaget har været i høring i perioden 21. september 2017 til 22. oktober 2017.

Lovforslaget har været sendt i høring hos: Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børne- og Kulturchefforeningen (BKF), Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Daginstitutionernes Lands-Organisation (DLO), Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), Danmarks Idrætsforbund (DIF), Danmarks Lærerforening (DLF), Danmarks Privatskoleforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Danske Døves Landsforbund, Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM), Dansk Erhverv, Dansk Friskoleforening, Dansk Industri, Dansk Musikskolesammenslutning, Dansk Musikpædagogisk Forening, Dansk Psykolog Forening, Danske A-kasser, Danske Handicaporganisationer (DH), Danske Musik- og Kulturskoleledere, Danske Regioner, Danske Professionshøjskoler, Danske Skoleelever, Datatilsynet, De private sociale tilbud (LOS), Det Centrale Handicapråd, Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig, DGI, Dokumentations- og Rådgivningscentret for Racediskrimination, Efterskoleforeningen, FOA - Fag og Arbejde, fobu, Foreningen af Danske Døgninstitutioner, Foreningen af Frie Fagskoler, Foreningen af Katolske Skoler i Danmark, Foreningen af Kristne Friskoler, Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler, Foreningen af Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen for Forældre til Elever i Fri- og Privatskoler, Foreningsfællesskabet Ligeværd, Frie Kostskolers Fællesråd, Frie Skolers Lærerforening, FTF, Institut for Menneskerettigheder, Klagenævnet for specialundervisning (Ankestyrelsen), KL, Landsforeningen af 10. klasseskoler i Danmark, Landsforeningen af forældre til børn i dagtilbud (FOLA), Landsforeningen af Ungdomsskoleledere, Landsorganisationen i Danmark (LO), Landssamråd for PPR-chefer, Lilleskolerne - en sammenslutning af frie grundskoler, Private Gymnasier og Studenterkurser, Rigsrevisionen, Rådet for Etniske Minoriteter, Selveje Danmark, Skolelederforeningen, Skole og Forældre, Socialpædagogernes Landsforbund, Team Danmark, Uddannelsesforbundet, Ungdommens Uddannelsesvejledning, Ungdomsringen og Ungdomsskoleforeningen.

Herudover har lovforslaget været tilgængeligt på Høringsportalen.

2. Modtagne hørings svar

Der er indkommet hørings svar inden for fristen fra følgende høringsparter:

Børne- og Kulturchefforeningen (BKF), Børnesagens Fællesråd, Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Daginstitutionernes Lands-Organisation (DLO), Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), Danmarks Idrætsforbund (DIF), Danmarks Privatskoleforening, Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM), Dansk Friskoleforening, Dansk Industri, Dansk Psykolog Forening, Danske Professionshøjskoler, Datatilsynet, De private sociale tilbud (LOS), DGI, FOA - Fag og Arbejde, fobu, Foreningen af Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, FTF, Institut for Menneskerettigheder, Klagenævnet for specialundervisning (Ankestyrel-

sen), KL, Landsforeningen af forældre til børn i dagtilbud (FOLA), Landsorganisationen i Danmark (LO), Landssamråd for PPR-chefer, Rigsrevisionen, Rådet for Etniske Minoriteter, Selveje Danmark og Team Danmark.

Herudover er der inden for fristen modtaget hørings svar fra: BUPL's lederforening, Danske Fysioterapeuter, Gentofte Kommune, HK/Privat og HK/Handel, LFS og spifo.

Alle hørings svar offentliggøres på høringsportalen.

Alle hørings svar er gennemgået af Børne- og Socialministeriet samt Undervisningsministeriet. Der er i notatet alene medtaget de væsentligste punkter fra hørings svarene. Hørings svarene er i det følgende behandlet under de overskrifter, som findes i lovforslaget, jf. ovenstående indholdsforholdsfortegnelse.

3. Ændringer på baggrund af høring

De modtagne hørings svar har givet anledning til følgende ændringer i lovforslaget i forhold til det udkast, der har været i høring:

- Det vil i bemærkninger til § 8 om den pædagogiske læreplan blive præciseret, at:
 - Den styrkede pædagogiske læreplan skal være igangsat ved lovens ikrafttræden og implementeret senest to år efter, hvor læreplanen skal evalueres lokalt første gang.
 - Det er lederen og det pædagogiske personale, der inden for lovens og kommunalbestyrelsens rammer sætter den pædagogiske ramme for forløbene det sidste år, børnene er i dagtilbud, og at samarbejdet med eventuelle frivillige altid skal have børnenes læring, trivsel og udvikling for øje.
 - Arbejdet med at tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, skal tage udgangspunkt i den styrkede pædagogiske læreplan.
 - Sætningen om "lokale pædagogiske mål" (i den foreslåede § 8, stk. 9) vil blive slettet.
- I lovtækst og bemærkninger til § 27 b, hvorefter forældre, der afholder fravær i henhold til barselsloven, har mulighed for at få en deltidsplads på 30 timer om ugen, vil det blive præciseret, at:
 - Forældre, som afholder fravær i medfør af barselsloven, har ret til en deltidsplads på 30 timer om ugen i én sammenhængende periode.
 - Kommunens afgørelser om optagelse i deltidsplads 30 timer om ugen ikke kan indbringes for en anden administrativ myndighed.
- I lovtækst og bemærkninger til § 27 c om forældres mulighed for at ønske plads og stå på venteliste til en plads vil det blive præciseret, at:
 - Forældre har ret til at ønske og få tildelt den ønskede plads en gang på 0-2-års-området og en gang på 3-5-års området.
 - Kommuner, der ønsker det, kan med tydelige varsler høre forældrene, om de fortsat ønsker at stå på venteliste til et konkret ønsketilbud.

- I lovtæst og bemærkninger til § 81 a om private pasningsordninger vil det blive skrevet ind, at kommunens afgørelser om godkendelse af pasningsaftaler samt tilbagebetaling af en allerede godkendt pasningsaftale ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.
- I lovtæst og bemærkninger til § 85 a om kombinationstilbud til forældre med et arbejdsbetinget behov for pasning, vil det blive skrevet ind, at:
 - Kommunens afgørelser om optagelse i et kombinationstilbud ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.
 - Det påhviler forældrene at indsende dokumentation for det arbejdsbetingede pasningsbehov.
- I bemærkningerne til lovforslagets § 3, stk. 4 om ikrafttrædelsesbestemmelse vil det blive præciseret, at kommunalbestyrelsen og privatinstitutioner, der er godkendt forud for lovens ikrafttræden, kan aftale, at institutionen efterlever kommunens til en hver tid gældende godkendelseskriterier.

Der er udover ovenstående foretaget mindre ændringer af sproglig og lovtæknisk karakter i lovforslaget.

4. Bemærkninger til lovforslaget

4.1 Generelle bemærkninger

KL er overordnet positiv over for det fremsendte lovforslag og deler ambitionen om at styrke kvaliteten i dagtilbud.

BKF finder lovforslaget positivt og deler ambitionen om at styrke kvaliteten i dagtilbud på alle niveauer. BKF finder, at lovudkastet med afsæt i kerneopgaven giver en tydelig ramme at arbejde ud fra og et tydeligt afsæt for kommunalbestyrelsens, ledernes og forældrebestyrelsernes roller og ansvar.

FOA hilser lovforslaget om ændring af dagtilbudsloven velkomment og mener, at loven i sin helhed og især den styrkede pædagogiske læreplan bidrager til at styrke kvaliteten i dagtilbuddene.

FOLA er rigtig glade for den rolle, legen har fået i lovforslaget. FOLA sætter pris på, at læringsbegrebet er bredt, og at det netop er funderet i legen og udspringer af barnets perspektiv. FOLA finder det afgørende, at dagplejen, vuggestuer og børnehaver ikke bliver en lang forberedelse til skolen, men at den tidligere barndom anerkendes som havende værdi i sig selv.

BUPL's lederforening finder, at lovforslaget samlet lægger op til en styrkelse af dagtilbudsområdet, som er meget positivt.

Fobu byder lovforslaget velkomment, idet det både har fokus på fleksibilitet for børnefamilier samt øget pædagogisk kvalitet i forhold til læringsmiljøerne i dagtilbud.

Selveje Danmark og Spifo vil gerne rette stor ros til initiativet og de politiske hensigter bag lovforslaget, der både tænker i fleksibilitet for børnefamilierne, pædagogisk faglig kvalitet i læringsmiljøer, styrkelse af forældreindflydelse og bedre vilkår for private leverandører.

DLO kvitterer for de mange gode forslag i udkastet og for det arbejde, der har ført frem til aftalen den 9. juni om "Stærke Dagtilbud".

Børnesagens Fællesråd hilser den indgåede dagtilbudsaftale velkommen og udtrykker generel glæde og tilfredshed ved en styrkelse af kvaliteten i dagtilbud, øget fleksibilitet og frit valg.

FTF er positiv overfor, at kvaliteten i dagtilbud bliver styrket samt de forslag, der øger fleksibiliteten for forældre med børn i dagtilbud.

Dansk Industri støtter op om aftalen "Stærke dagtilbud". Dansk Industri støtter et øget fokus på faglighed i dagtilbuddene, som skal sikre børn et så godt og ensartet grundlag for at starte i skole som muligt.

LO ser positivt på forslaget om ændring af dagtilbudsloven og især ønsket om at styrke kvaliteten i dagtilbuddene samt forslag om at forbedre pasningsmuligheder for børnefamilier med skæve arbejdstider.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) skriver, at de ser frem til at følge og bidrage til implementeringen af de forskellige nye tiltag, der vil følge af lovændringer.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) forholder sig generelt positivt overfor alle de tiltag, der er med til at løfte kvaliteten på dagtilbudsområdet og sikre, at alle børn i dagtilbud trives, udvikles og lærer. DCUM bifalder endvidere, at der i lovforslaget arbejdes mere målrettet med de pædagogiske læreplaner, samt at der er iværksat initiativer til at styrke forældreinddragelse i daginstitutionerne. DCUM finder det desuden positivt, at der stilles større krav til de private pasningsordningers pædagogiske arbejde.

Danske Fysioterapeuter kvitterer for, at der med lovforslaget bl.a. sættes fokus på et pædagogisk læringsmiljø, der skal understøtte børns bevægelse og kropslige udvikling. De finder det overordnet positivt, at bevægelse indgår som et selvstændigt tema i de pædagogiske læreplaner. Danske Fysioterapeuter ser dog også steder, hvor formålet med bevægelse kunne stå tydeligere.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) og DGI er meget tilfredse med den nye betoning af bevægelse som tværgående tema og forslaget om det åbne dagtilbud. De peger på, at øget fokus på bevægelse, motorik og involvering af det lokale foreningsliv kan have langsigtede effekter på børnenes glæde ved at bevæge sig, ulighed i sundhed og

indlæring. Derfor vil DIF og DGI gerne understøtte udmøntningen af bevægelselementerne i dagtilbudsloven, læreplanerne og aftaleteksten.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet finder på baggrund af de generelle kommentarer ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2 Styrket kvalitet i dagtilbud

4.2.1. Bedre sammenhæng i kommunens indsats for de 0-6-årige (ansvar og rammer for dagtilbud)

4.2.1.1. Kommunalbestyrelsens ansvar og ophævelse af mål

KL finder det bemærkelsesværdigt og stærkt bekymrende, at kommunalbestyrelserne med lovforslaget udelukkende skal fastsætte rammer og eventuelle prioriterede indsatser for dagtilbud, mens kommunerne skal fastsætte mål og rammer for fritidshjem og klubtilbud. KL bemærker, at dagtilbuddene er en kommunal kerneydelse, og at det er centralt, at lovændringerne understøtter kommunalbestyrelsens ansvar for at lede området og ikke indskrænker det kommunale råderum.

KL finder det i forlængelse heraf centralt, at det i bemærkningerne til loven præciseres, at det fortsat er et kommunalt ansvar og en kommunal opgave at sætte retning og foretage præciseringer i overensstemmelse med lokale behov og hensyn, herunder at sætte retning for kommunens prioriterede indsatser og skabe et fælles afsæt for arbejdet med kvalitet stående på den pædagogiske læreplan.

BKF bemærker, at det fremgår af bemærkningerne, at 'det ikke er hensigten, at staten og kommunerne skal pålægge dagtilbuddene tiltag som supplerende læreplaner, mål eller koncepter, der ikke er i tråd med eller rækker ud over den pædagogiske læreplan, som dagtilbuddene lokalt udarbejder'. BKF bemærker, at såfremt dette udgangspunkt fastholdes, vil kommunerne som ansvarlig myndighed ikke længere kunne skabe sammenhæng i den kommunale indsats ved eksempelvis fælles sundhedspolitiske mål eller ved mål, der særligt skal kendetegne kommunens samlede virksomhed.

BKF bemærker videre, at der i en række kommuner er vedtaget fælles børne- og ungepolitik og/eller fælles mål for overgangen fra dagtilbud til skole, som med lovforslaget ikke længere vil være gældende, hvilket virker uhensigtsmæssigt, da disse i dag sikrer sammenhæng mellem dagtilbud og skole.

BKF gør videre opmærksom på, at det fremstår lidt uklart, om en kommunalbestyrelse vil have mulighed for at vedtage, at der skal anvendes samme dokumentationsmateriale i alle daginstitutioner i kommunen. BKF gør således opmærksom på, at det fremgår af lovforslaget, at der ikke skal indføres yderligere dokumentationskrav, registreringer og procedurer mv., som ikke er meningsfulde og i tråd med den pædagogiske læreplan. Der står ligeledes, at 'det er op til den enkelte leder at beslutte, hvilken pædagogisk dokumentation der ønskes anvendt og hvordan'.

BKF er enig i intentionen om at begrænse antallet af koncepter, dokumentationskrav mv., men kan ikke støtte, at den enkelte kommune ikke længere kan vedtage fælles dokumentations- og kvalitetskrav i forhold til dagtilbudsområdet. BKF gør videre opmærksom på, at en meningsfuld tilsyns- og kvalitetsudviklingsproces kræver, at kommunen kan vedtage fælles rammer og krav. Som eksempel på et fælles materiale, som mange kommuner anvender til at understøtte børnenes læring, kan nævnes anvendelse af fælles sprogvurderingsmateriale. I mange kommuner anvendes i dag samme materiale til vurdering af de 3-årige børn, 5-årige børn samt børn i børnehaveklassen, så det er muligt at overlevere relevant dokumentation fra mange daginstitutioner til én skole.

BKF bemærker videre, at mange kommuner anvender fælles dokumentationsmateriale som grundlag for, at institutionerne kan vurdere egen pædagogisk praksis, samt hvor enkeltbørn skal støttes af forældre og ansatte for at sikre en fortsat trivsel og udvikling. Resultaterne anvendes endvidere til refleksion og evaluering af institutionerne i forhold til egen indsats og til at fastlægge fremtidige kommunale indsatser. BKF gør endeligt opmærksom på, at det er afgørende for den samlede kommunale indsats og udvikling, at dette kan fortsætte.

BUPL anbefaler, at det tydeliggøres, at de kommunale rammer har stor betydning for ledernes mulighed for at kunne efterleve ansvaret om blandt andet en styrket evalueringsskulptur i dagtilbuddene.

BUPL anbefaler, at den i lovforslaget foreslåede formulering strammes, så det skrives direkte ind i lovteksten, at kommunalbestyrelsen ikke skal fastsætte mål for børn og det pædagogiske arbejde.

Fobu konstaterer, at kommunalbestyrelsens forpligtelse til at fastsætte mål for dagtilbuddene ophæves, og fobu noterer, at kommunens tilsynsrolle og funktion dermed ændres. Fobu imødeser, at det fremadrettede tilsyn på baggrund af den nye styrkede læreplan må handle om en helhedstænkning og vurdering med de seks læreplanstemaer og de pædagogiske mål som omdrejningspunkt. Fobu hilser en større ensartethed i det pædagogiske tilsyn velkommen og ser en nødvendighed for lovgivning på området. Fobu finder således, at der er stor forskel på kommunernes tilsyn, ligesom lovgivning om tilsyn skal sikre, at den ønskede reduktion i de mange forskellige kommunale dokumentationskrav bliver en realitet. Fobu finder endvidere, at titlen på læreplanstemaet 'Kultur, æstetik og fælleskab' burde ændre navn til 'Kultur, kreativitet og æstetik'.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ophævelse af kravet om fastsættelse af mål for dagtilbud

Med lovforslaget foreslås en ny lovgivningsmæssig ramme for det pædagogiske arbejde i dagtilbud med den pædagogiske læreplan. I tilknytning hertil foreslås det, at den nye ramme for den pædagogiske læreplan afspejles i bl.a. dagtilbudslovens formålsbestemmelse for dagtilbud og § 3 a om kommunalbestyrelsens ansvar for dagtil-

buddene, så der skabes sammenhæng mellem formålet for dagtilbuddene, kommunale rammer og det pædagogiske arbejde med børns trivsel og læring i dagtilbud.

Herudover følger det af den foreslåede § 8, stk. 9, at der på bekendtgørelsesniveau vil blive fastsat to retningsgivende brede pædagogiske mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring for aldersgruppen 0-5 år for hvert af de seks læreplanstemaer.

Den nuværende formålsbestemmelse for loven, den justerede formålsbestemmelse for dagtilbud, de brede pædagogiske mål og de kommunale rammer skal tilsammen sætte retningen for det pædagogiske arbejde i dagtilbud. Det er fortsat et kommunalt ansvar at lede dagtilbudsområdet og foretage prioriteringer i overensstemmelse med lokale behov og hensyn, men kommunalbestyrelsen skal ikke længere fastsætte særskilte mål for dagtilbuddene.

I relation til BUPL's bemærkning om, at det bør indskrives i loven, at kommunalbestyrelsen ikke længere skal fastsætte mål for børn og det pædagogiske arbejde, følger dette af den foreslåede § 3 a, stk. 2, hvor det fremgår, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte rammer og eventuelle prioriterede indsatser på området, og dermed er kravet om, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte mål, ophævet. Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

Lovforslaget ændrer ikke ved, at kommunalbestyrelsen f.eks. kan sætte fælles mål for samarbejdet mellem sundhedsområdet og dagtilbuddene eller mål, der særligt skal kendetegne kommunens samlede virksomhed, herunder fastsætte mål, der følger af anden lovgivning.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

Kommunalbestyrelsens ansvar i relation til lederens ansvar

Ministeriet kan oplyse, at det følger af den gældende § 3, stk. 1, jf. også den foreslåede § 3 a, stk. 1, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for dagtilbuddene. Det følger videre af den gældende § 6, stk. 1, at lederen af det enkelte kommunale dagtilbud har den pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddet og er ansvarlig over for kommunalbestyrelsen herfor.

Det følger videre af den foreslåede § 8, stk. 8, at den pædagogiske læreplan udgør rammen for det pædagogiske arbejde, og at kommunalbestyrelsen skal sikre, at dagtilbuddene i relation til den pædagogiske opgave ledes alene med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan og dennes børnesyn og brede læringsforståelse.

Ministeriet skal bemærke, at lovforslaget ikke ændrer ved kommunalbestyrelsens ansvar for dagtilbuddene herunder ansvaret for at lede området med henblik på at sikre alle børns trivsel og udvikling. Det er i forlængelse heraf og inden for de lovgivningsmæssigt fastsatte rammer kommunalbestyrelsens ansvar at etablere rammer og

iværksætte eventuelle indsatser, som sikrer alle børns trivsel og udvikling i de enkelte dagtilbud.

Lederen af det enkelte dagtilbud handler inden for lovgivningen og de rammer, retningslinjer og eventuelt prioriterede indsatser, som er besluttet af kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen kan iværksætte tiltag i relation til den pædagogiske opgave under forudsætning af, at disse er i tråd med den pædagogiske læreplan og dennes børnesyn og brede læringsforståelse og med opmærksomhed på, at disse er mindst muligt bebyrdende for dagtilbuddene.

I den sammenhæng skal ministeriet understrege, at uagtet hvilket tiltag (dokumentationskrav, programmer, mv), kommunalbestyrelsen i relation til den pædagogiske opgave evt. beslutter at iværksætte, skal dette være i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan og dennes børnesyn og brede læringsforståelse, idet dette krav følger af den foreslåede § 8, stk. 8.

Det fremgår således af aftalen om Stærke dagtilbud, at "Det er magtpåliggende for aftaleparterne, at både stat, kommuner og institutioner alle tager ansvar for, at dagtilbuddene ikke pålægges en masse nye dokumentationskrav, skemaer, registreringer og procedurer, der tager tid væk fra børnene. Aftalepartierne betragter den pædagogiske læreplan som rammen for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene. Derfor skal staten og kommunerne som udgangspunkt ikke pålægge dagtilbuddene tiltag, som lokale læreplaner, mål eller koncepter, der rækker ud over den pædagogiske læreplan."

Ministeriet kan på den baggrund oplyse, at der er nedsat en arbejdsgruppe bestående af relevante aktører, videnspersoner og eksperter fra sektoren, der konkret skal komme med forslag til en bedre dokumentationspraksis. Arbejdsgruppen skal således komme med forslag til, hvordan man sikrer, at dokumentationen af og i det pædagogiske arbejde på dagtilbudsområdet er meningsfuld og har et begrænset ressourcetræk.

Konkret udarbejder arbejdsgruppen forslag til et katalog, der skal sikre, at man lokalt i kommunerne gør sig konkrete overvejelser om formål, anvendelse, tidsforbrug og lokal organisering og tilrettelæggelse af dokumentation i det pædagogiske arbejde. Produkterne skal efterfølgende afprøves i en række kommuner og evalueres med henblik på et samlet inspirationsmateriale til andre dagtilbud og kommuner inden udgangen af 2018.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

Kommunens tilsyn med dagtilbud

Det følger af lovforslaget, at kommunalbestyrelsen fremadrettet ikke skal føre tilsyn med, om dagtilbuddene efterlever de mål, som kommunalbestyrelsen har fastsat i

medfør af § 3, idet kravet om fastsættelse af kommunale mål for dagtilbud foreslås ophævet.

Kommunalbestyrelsen skal fortsat føre tilsyn med, at dagtilbuddene efterlever dagtilbudslovens krav samt de rammer og, som noget nyt, de eventuelle indsatser, som er besluttet af kommunalbestyrelsen. Det er inden for rammerne heraf og i tråd med gældende ret den enkelte kommune, der beslutter, hvordan tilsynet med dagtilbuddene konkret skal organiseres og tilrettelægges.

Forslaget fra fobu om at skabe større ensartethed i kommunernes pædagogiske tilsyn ligger uden for den politiske aftale om dagtilbudspakken. Ministeriet kan oplyse, at den foreslåede titel på læreplanstemaet 'Kultur, æstetik og fællesskab' udspringer af et forslag fra en række arbejdsgrupper, som i 2016 fik til opgave at udarbejde et forslag til en ny styrket pædagogiske læreplan herunder foreslå nye titler på læreplanstemaerne. Ministeriet kan tilslutte sig forslaget fra arbejdsgruppen.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.1.2. Fastsættelse af retningslinjer

BUPL anbefaler, at det skrives ind i loven, at kommunalbestyrelsens retningslinjer for samarbejdet mellem dagtilbud, fritidstilbud og skolen skal være så overordnede, at der er mulighed for at tilrettelægge samarbejdet lokalt under hensyntagen til de lokale forhold.

FOA sætter stor pris på, at kommunernes ansvar med lovforslaget skærpes i forhold til at sikre sammenhæng i et børneliv, og at der særligt er fokus på koordinering og udveksling af viden mellem dagtilbud og andre aktører, som f.eks. sundhedsplejen.

Dansk Industri bemærker, at kommunalbestyrelsen med lovforslaget pålægges at udarbejde retningslinjer om videregivelse af information om børn fra blandt andet dagtilbud til skole. Dansk Industri opfordrer til, at disse retningslinjer også sikrer dialog mellem skole og dagtilbud

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at det følger af lovforslagets bemærkninger, at forslaget om fastsættelse af kommunale retningslinjer for samarbejdet mellem tilbud og for videregivelse af relevante oplysninger om børn ved overgange mellem tilbud har til formål at sikre, at der politisk tages stilling til og udstikkes en fælles retning for, hvordan samarbejdet mellem forskellige dele af den kommunale forvaltning og øvrige tilbud samt videregivelse af relevante oplysninger om børn finder sted i kommunen.

Det følger videre af bemærkningerne, at retningslinjerne skal sikre, at de fagprofessionelle i sundhedsplejen, dagtilbud, fritidstilbud og skoler har viden om de krav, der er til samarbejdet mv., så de på den baggrund kan tilrettelægge det konkrete samarbejde i henhold hertil.

Ud fra ovenstående er det ministeriets vurdering, at den foreslåede bestemmelse giver mulighed for, at dagtilbud, fritidstilbud og skole inden for de retningslinjer, som er fastsat af kommunalbestyrelsen, lokalt kan tilrettelægge samarbejdet under hensyntagen til de lokale forhold.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.1.3. Politisk drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet

BUPL finder, at der med forslaget om en politisk drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet hvert andet år er risiko for, at kommunerne pålægger dagtilbuddene nye registreringskrav, dokumentation mv. som led i tilvejebringelsen af grundlaget for den politiske drøftelse. BUPL anbefaler derfor, at det indskærpes i bemærkningerne, at grundlaget for den politiske drøftelse alene må tage udgangspunkt i eksisterende data og pædagogisk dokumentation.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet skal bemærke, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for dagtilbuddene samt ansvaret for at føre tilsyn med, at tilbuddene efterlever de lovgivningsmæssigt fastsatte krav samt de kommunalt fastsatte rammer, retningslinjer og eventuelle kommunalt prioriterede indsatser. Det ændres der ikke på med lovforslaget.

Det skal videre bemærkes, at kommunalbestyrelsen med den foreslåede § 8, stk. 8, skal sikre, at dagtilbuddene i relation til den pædagogiske opgave ledes alene med udgangspunkt i den pædagogiske læreplans børnesyn og brede læringsforståelse.

Det er kommunalbestyrelsen, der inden for denne ramme vurderer, hvilken hensigtsmæssig information, der eventuelt er nødvendig for at have en kvalificeret og oplyst drøftelse i kommunalbestyrelsen. Informationerne kan, som beskrevet i bemærkningerne, være eksisterende registreringer, mundtlige overleveringer eller andre former for information.

Ministeriet skal i forlængelse af ovenstående og som tidligere nævnt bemærke, at det har været afgørende for aftalepartierne, at de tiltag, der måtte iværksættes på dagtilbudsområdet, og som skal være i tråd med den pædagogiske læreplan, skal være meningsfulde og medføre et begrænset ressourcetræk, hvilket også fremgår af lovforslaget.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.2. Justering af formålsbestemmelsen for dagtilbud

BKF mener, at det er en styrke og i tråd med 'Master for en styrket pædagogisk læreplan', at dannelsesbegrebet med lovforslaget indgår i formålsbestemmelsen for dagtilbud.

BUPL finder det meget positivt, at den styrkede pædagogiske læreplan med lovforslaget foreslås afspejlet i formålsbestemmelsen for dagtilbud, herunder at legens betydning og børneperspektivet nu fremgår helt centralt i det pædagogiske arbejde i kraft af, at disse nu er skrevet ind i formålsbestemmelsen.

Selveje Danmark finder det positivt, at det i formålsbestemmelsen tydeliggøres, at legen er helt grundlæggende som en rettesnor for arbejdet med børn i dagtilbud.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) og DGI bemærker, at det er godt, at der med forslaget er en tydeligere betoning af legen. De bemærker, at hvad enten legen er vokseninitieret eller opstår mellem børnene, har de enkelte dagtilbud en vigtig opgave i at initiere eller skabe rammerne for leg, der fordrer bevægelse og motorisk udvikling.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet finder på baggrund af ovenstående bemærkninger ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.3. En styrket pædagogisk læreplan

4.2.3.1. Generelt

KL ser det som en unik situation, at alle væsentlige aktører på dagtilbudsområdet står sammen om en styrket pædagogisk læreplan.

BKF vil gerne anerkende den proces, der har været omkring udarbejdelse af 'Master for en styrket pædagogisk læreplan'. BKF er overbeviste om, at denne proces blandt andet har været medvirkende til, at alle væsentlige aktører på dagtilbudsområdet bakes op og understøtter en ny styrket pædagogisk læreplan, som fremover vil udgøre fundamentet inden for dagtilbudsområdet.

BKF mener, at det er en styrke, at lovforslaget om en styrket pædagogisk læreplan lægger sig tæt op ad 'Master for en styrket pædagogisk læreplan'. BKF bemærker videre, at der i beskrivelsen af de kommende centrale pædagogiske læringsmål er taget udgangspunkt i 'Master for en styrket pædagogisk læreplan' i forhold til læringsmiljøer, børnesyn, læringsforståelse og etablering af evalueringskultur, og at BKF kan tilslutte sig grundlaget. BKF bemærker, at der resterer en stor kommunal opgave med kulturforandring, ændret tilrettelæggelse af hele dagen som et pædagogisk læringsmiljø, etablering af en løbende evalueringskultur, omlægning af det pædagogiske tilsyn mv, og at processen i relation til implementering må forventes at tage mellem tre til fem år, før lovændringerne er fuldt implementerede.

BUPL bemærker, at den styrkede pædagogiske læreplan og det nye pædagogiske grundlag indeholder store ambitioner for udviklingen af kvaliteten i dagtilbud. BUPL bemærker videre, at det er positivt, at dette tydeligt er skrevet frem i lovforslaget, ligesom det er positivt med det brede læringsbegreb.

BUPL vil gerne rose partierne bag den politiske aftale for, at lovforslaget så tydeligt tager afsæt i det store arbejde, som er lagt i mastergruppen og arbejdsgrupperne.

BUPL bemærker, at det er vigtigt at sikre en god realiseringsproces i praksis, hvis intentionerne i dagtilbudsaftalen skal opfyldes. BUPL ser det i forlængelse heraf positivt, at der er nedsat et partnerskab med repræsentation af alle relevante parter, som i fælleskab skal udarbejde pejlemærker for realiseringen.

BUPL ser, at lovforslaget i høj grad understøtter en udvikling af det pædagogiske arbejde, hvor pædagogiske læringsmiljøer med legen og børneperspektivet i centrum vil gøre en forskel for alle børn. BUPL hæfter sig ved, at det med lovforslaget slås fast, at den styrkede pædagogiske læreplan er institutionernes værktøj til udvikling af det pædagogiske arbejde, og at kommunalbestyrelsen ikke kan pålægge institutionerne yderligere koncepter, målinger, dokumentationskrav mv., som ikke er i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan.

BUPL finder det ligeledes positivt, at daginstitutionerne ikke længere kan pålægges kommunale mål i relation til læreplanen, men at der alene skal arbejdes ud fra de få brede pædagogiske mål, der fastsættes på nationalt niveau. Begge dele har afgørende betydning for pædagogs og lederes muligheder for at sikre et tilstrækkeligt fagligt råderum og lokal tilpasning til den enkelte institutions aktuelle børnegruppe. BUPL anbefaler, at det skrives ind i lovforslaget, at loven evalueres efter to år med henblik på at vurdere, om de politiske intentioner er opfyldt.

BUPL mener, at der bør være lovkrav om, at ledere i daginstitutioner har pædagogfaglig baggrund, ligesom der bør stilles krav om en pædagogandel på minimum 80 procent, samt en minimumsnormering på 1:3 for vuggestuebørn og 1:6 for børnehavebørn.

FOA er glade for lovforslaget om en styrket pædagogisk læreplan og de signaler om udvikling af kvalitet, der er i bestemmelserne om den pædagogiske læreplan. FOA er optaget af, at læreplanen skal være et anvendeligt redskab til udvikling af kvalitet i dagtilbud, og at læreplanen er et redskab, der igangsætter lokal refleksion og bidrager til opbygning af en evalueringskultur, der sikrer løbende udvikling af pædagogisk arbejde i dagtilbud. FOA gør opmærksom på, at dette forudsætter en meget ambitiøs og tæt understøttelse af implementering af læreplanerne i kommuner og dagtilbud.

FOA gør videre opmærksom på, at der i implementeringsprocessen bør tages højde for, at både daginstitutioner og dagpleje er forskellige steder henne i deres udvikling, og at implementeringsprocessen er fleksibel, så der kan igangsættes forandringer i det pædagogiske arbejde uanset udgangspunktet. FOA bemærker endvidere, at det er afgørende for at sikre et kvalitetsløft, at der satses massivt på uddannelse.

FOLA er rigtig glade for den rolle, som legen har fået, ligesom de sætter stor pris på, at læringsbegrebet er bredt. FOLA finder det vigtigt, at der værnes om legen og børnefællesskaberne, så dagtilbud ikke bliver en lang forberedelse til skolen. FOLA fin-

der, at lovforslaget stiller skærpede krav til kvaliteten, som efter FOLA's opfattelse kun kan finde sted, hvis normeringerne øges via lovgivning.

Fobu noterer sig det omfattende revisionsarbejde, der er foregået i 2016 vedr. en styrket pædagogisk læreplan. Revisionen af læreplanerne har været ønsket længe, og grundigheden i arbejdet indikerer ifølge fobu et øget politisk fokus på barndommen i et dagtilbud.

Fobu finder, at den styrkede pædagogiske læreplan rummer vigtige perspektiver på et godt børneliv, og fobu hæfter sig ved, at legen for første gang er indskrevet som værende af central betydning for barnets trivsel, udvikling og læring. Fobu ser den styrkede pædagogiske læreplan som en god og brugbar rammesætning i forhold til dagtilbuddenes kommende lokale revision af de eksisterende læreplaner. Fobu finder det vigtigt, at der er tæt kobling til og fokus på, at pædagoguddannelserne tilpasses, så uddannelserne kvalificerer de kommende pædagoger til de nye opgaver med etablering af læringsmiljøer, øget didaktisk tænkning, metodik mv.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) skriver, at der med den foreslåede § 9, stk. 2, lægges op til, at lederen af det enkelte dagtilbud bliver ansvarlig for at etablere en evalueringskultur, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. De bemærker i den forbindelse, at undersøgelser peger på, at samarbejdet mellem dagtilbud og kommunal forvaltning spiller en central rolle i forhold til at fremme en stærk evalueringskultur og vidensbasering af praksis i det enkelte dagtilbud. I det fremtidige arbejde med lokal evalueringskultur og vidensbasering kan der således med fordel fastholdes opmærksomhed på potentialet i forvaltningens understøttende rolle, idet forvaltningen også samtidigt er bindeleddet mellem praksis og det lokalpolitiske niveau, der har det overordnede ansvar for at sikre og udvikle kvalitet i dagtilbud.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) bemærker bl.a., at lovforslaget i sin helhed lægger kraftig vægt på den pædagogiske læreplan, mens børnemiljø står mere tilbagetrukket. DCUM udtrykker at børnemiljø er fundamentet for børns læring og spiller en central rolle, når det handler om at etablere positive og udviklende læringsmiljøer i dagtilbuddet.

Selveje Danmark finder, at en styrket pædagogisk læreplan er et hensigtsmæssigt tiltag, der sikrer, at det ikke er postnummeret, der determinerer rammerne for læring og trivsel i dagtilbud.

Spifo konstaterer, at det med lovforslaget slås fast, at barndommen har en værdi i sig selv, at legen er barnets vigtigste læringsstrategi, og at det pædagogiske arbejde består i at skabe gode læringsmiljøer for børnene.

DLO støtter op om den nye lovgivningsmæssige ramme for en styrket pædagogisk læreplan og finder det afgørende, at der til stadighed gøres en indsats for at reducere og kvalificere dokumentationskrav.

LFS er meget tilfreds med, at legen ses som grundlæggende for børns trivsel, læring og udvikling, og at udgangspunktet er børnefællesskabet.

Danske Professionshøjskoler bifalder lovudkastets afsæt i masterens anbefalinger til et pædagogisk grundlag for danske dagtilbud. De mener, at det kan danne ramme for at udvikle dagtilbuddenes læringsmiljøer med fokus på børneperspektiver, børnefællesskaber, leg, dannelse og forældresamarbejde. De skriver endvidere, at det pædagogiske grundlag binder de seks valgte læreplanstemaer sammen, og det ses som yderst positivt, at der lægges op til sammentænkning af læreplanstemaerne i den pædagogiske hverdag.

Danske Professionshøjskoler bemærker videre, at der i relation til måloppstilling og målopfyldelse gives et stort lokalt pædagogisk råde- og tolkningsrum. De skriver, at det stiller høje faglige krav til pædagogisk ledelse og pædagogisk personale. Dette gælder i såvel kommunalt som privat dagtilbudsregi. Herudover bemærker de bl.a., at det kræver styrkelse af de ledelsesmæssige kompetencer at kunne handle og styre ud fra de visioner og målsætninger, der ligger i det nye udkast til lov.

Dansk Industri støtter justeringerne i forhold til den pædagogiske læreplan. Dansk Industri bemærker, at det er vigtigt, at kommunerne og dagtilbud er opmærksomme på, at personalet har de rette faglige forudsætninger for at kunne arbejde med de enkelte temaer.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) og DGI bemærker, at det er meget positivt, at bevægelse ses som et vigtigt element på tværs af de fem andre temaer, som bør benyttes mere. DIF og DGI bemærker, at bevægelse har en stor egenverdi, men at det pædagogiske personale også bør være vidende om værdien af bevægelse som et virksomt redskab til at understøtte læreplanstemaer som eksempelvis sociale kompetencer og sproglig udvikling.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet bemærker, at det som en del af den politiske aftale om dagtilbudspakken er aftalt, at der skal udvikles og igangsættes forskellige understøttende tiltag, der skal sikre, at den nye styrkede læreplan og arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer mv. realiseres i alle dagtilbud.

Dette indebærer blandt andet, at den styrkede pædagogiske læreplan indarbejdes på grunduddannelserne, at der igangsættes et kompetenceløft af ledere, faglige fyrtårne og dagplejere, samt at der udvikles en forbedret praktikerportal på emu.dk. Herudover indgår det som en del af dagtilbudsaftalen, at der skal udvikles en række forandringspakker bestående af inspirationsmaterialer til praksis, herunder f.eks. videoer, dialogkort, publikationer, apps, e-læring mv., der kan inspirere til kortere eller længere pædagogiske forløb, faglig egenanalyse og refleksion samt udvikling af den pædagogiske praksis.

De nævnte tiltag skal sikre, at ledere og medarbejdere rustes fagligt til at arbejde med pædagogiske læringsmiljøer mv., der følger af den nye lovgivningsmæssige ramme for en styrket pædagogisk læreplan, så loven bliver omsat og realiseret i alle dagtilbud til gavn for alle børns trivsel og læring.

Ministeriet skal i relation til BKF's bemærkning oplyse, at kommunernes og dagtilbuddenes arbejde med en styrket pædagogisk læreplan skal igangsættes ved lovens ikrafttrædelse, som forventes at være den 1. juli 2018. Det er i forlængelse heraf forventningen, at det lokale arbejde med implementering af den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud afsluttes senest to år efter lovens ikrafttrædelse, hvor læreplanen efter den foreslåede § 9, stk. 2, skal evalueres lokalt første gang. Sidstnævnte vil blive præciseret i lovforslagets bemærkninger.

I relation til DCUM's bemærkning skal ministeriet bemærke, at lovforslaget ikke ændrer ved gældende regler om børnemiljø, hvorefter arbejdet med børnemiljøet fortsat er et vigtigt element i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn, jf. den foreslåede § 8, stk. 7.

Ministeriet skal i øvrigt bemærke, at forslaget om at indskrive i dagtilbudsloven, at ledere af daginstitutioner skal have en pædagogfaglig baggrund, at der skal være en pædagogandel på minimum 80 procent samt en minimumsnormering på 1:3 for vuggestuebørn og 1:6 for børnehavebørn, ligger uden for den politiske aftale om dagtilbudspakken. Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget. Det bemærkes, at det er forventningen, at der foretages en evaluering af implementeringen af den pædagogiske læreplan.

4.2.3.2. Brug af frivillige i dagtilbud

BUPL bemærker, at de sonderer mellem samspejlet med lokalområdet og brug af frivillige, hvor BUPL støtter forslaget om, at dagtilbuddene skal indtænke ressourcer i lokalsamfundet i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

BUPL bemærker videre, at de er betænkelige ved brug af frivillige i det pædagogiske arbejde, idet arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer er komplekst og forudsætter en solid professionalisme og kendskab til børns udvikling. Brug af frivillige personer i dagtilbud bør efter BUPL's opfattelse altid ske på baggrund af grundige overvejelser om, hvilke bidrag den frivillige kan bibringe det pædagogiske arbejde, ligesom der er uafklarede spørgsmål omkring ansvar, forsikring mv. BUPL bemærker, at det har konsekvenser for børns trivsel, hvis frivillige kommer og går uden en vis stabilitet. BUPL anbefaler, at brug af frivillige i dagtilbud ikke indgår i lovforslaget, eller at det præciseres i loven, at frivillige som minimum skal have en særlig viden eller faglighed, der understøtter det pædagogiske arbejde.

BUPL anbefaler videre, at de juridiske forhold i brugen af frivillige tydeliggøres i en vejledning til kommunerne f.eks. i relation til erstatningsansvar.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet skal bemærke, at det følger af lovforslaget, at det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Det kan videre oplyses, at det følger af bemærkningerne, at dagtilbuddene kan overveje, om et samarbejde med ældre medborgere, skolebørn fra mellem- eller udskoling eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Det fremgår videre af lovforslaget, at frivillige, der har sin gang i dagtilbuddet, ikke skal indgå som en del af normeringen, ligesom eventuelle frivillige ikke skal pålægges et ansvar for den pædagogiske kerneopgave.

Det er op til den enkelte kommune eller det enkelte dagtilbud at beslutte, hvorvidt frivillige i lokalområdet på en meningsfuld måde kan inddrages i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer herunder at sikre, at frivillige inddrages på en måde, så der sikres den fornødne stabilitet for børnene. Det er lederen og det pædagogiske personale, der sætter den pædagogiske ramme for forløbene. Samarbejdet skal altid have børnenes læring, udvikling og trivsel for øje.

Det er i forlængelse heraf kommunens ansvar at sikre, at de juridiske forhold omkring ansvar og erstatning er afklaret, såfremt der inddrages frivillige i dagtilbuddet

Ministeriet vil præcisere i lovforslaget, at det er lederen og det pædagogiske personale, der sætter den pædagogiske ramme for forløbene, og at samarbejdet med eventuelle frivillige altid skal have børnenes læring, udvikling og trivsel for øje.

4.2.3.3. Pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven

BUPL mener, at det bør fremgå af bemærkningerne, at arbejdet med et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børnehavebørn, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, skal tage afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag frem for i børnehaveklassens læreplan.

FOLA finder, at det er fint, at der skal skabes sammenhæng til skolen, men at det ikke må kunne misforstås i retning af mere skoleforberedelse i børnehaven.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at det ikke fremgår af lovforslaget, at arbejdet med at skabe sammenhæng til børnehaveklassen i børnenes sidste år i dagtilbud skal tage afsæt i børnehaveklassens læreplan.

Det fremgår således blandt andet af bemærkningerne til den foreslåede § 8, stk. 6, at kravet om, at det pædagogiske læringsmiljø skal skabe sammenhæng til børnehaveklassen ikke er lig med, at indholdet i dagtilbud og skole skal være det samme. I bemærkningerne er det blandt andet eksemplificeret, at det at skabe sammenhæng eksempelvis kan handle om arbejdet med børnenes trivsel i dagtilbuddet, at arbejde med

børnefællesskaber og at understøtte børnenes lærelyst og mod på nye oplevelser, idet det er elementer, der går på tværs af dagtilbud og skole.

Ministeriet vil præcisere i bemærkningerne, at arbejdet med at tilrettelægge et pædagogisk læringsmiljø for de ældste børn i børnehaven, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen, skal tage udgangspunkt i den styrkede pædagogiske læreplan.

4.2.3.4. Ledelse af dagtilbud med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan

KL bemærker, at de er enige i, at den pædagogiske læreplan udgør rammen for det pædagogiske arbejde, og at ledelse af dagtilbudsområdet skal bygge på læreplanens børnesyn og læringsforståelse. KL bemærker videre, at ledelse af dagtilbudsområdet er kommunalbestyrelsens ansvar, og at der derfor skal være et kommunalpolitisk råderum til ledelse af området.

KL gør opmærksom på, at de forventer, at det i bemærkningerne til bestemmelsen præciseres, at det i overensstemmelse med den pædagogiske læreplan er et kommunalt ansvar at sætte retning og sikre alle børns trivsel og læring, og at det derfor kan være hensigtsmæssigt med individuelle mål og opfølgning på arbejdet med børns sproglige udfordringer, fælles tilgange på tværs af institutioner til sprogarbejde, dokumentation eller lignende.

BUPL finder det positivt, at det med forslaget understreges, at daginstitutioner i relation til den pædagogiske opgave alene skal ledes med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan og i overensstemmelse med dennes børnesyn og brede læringsforståelse. BUPL finder det afgørende for opfyldelsen af intentionerne bag den politiske aftale om dagtilbud, at institutionerne ikke pålægges yderligere koncepter, dokumentationskrav mv. I den forbindelse anbefaler BUPL, at der fra national side iværksættes et 'mastertjek' i de enkelte kommuner, hvor eksisterende dokumentationskrav, redskaber mv. holdes op imod den styrkede pædagogiske læreplan.

BUPL undrer sig over, at det fremgår af bemærkningerne: 'så det pædagogiske læringsmiljø og de lokale pædagogiske mål afspejler de mindste børns behov og forudsætninger', idet BUPL foreslår, at denne sætning slettes i loven.

FOLA er tilfredse med, at loven gør op med de mange forskelligartede kommunale krav til dokumentation, og at kommunalbestyrelsen fremover ikke må pålægge dagtilbuddene yderligere dokumentationskrav.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at det følger af den gældende § 3 i dagtilbudsloven, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for dagtilbuddene. Dette videreføres i lovforslaget med den foreslåede § 3 a, stk. 1.

Ministeriet finder, at kommunalbestyrelsen med den foreslåede § 8 stk. 8, om ledelse af dagtilbuddene med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan har det fornødne kommunalpolitiske råderum til ledelse af området, herunder til at sætte retning for kommunens prioriterede indsatser, skabe et fælles afsæt for tilsynet på området samt

arbejdet med kvalitet i dagtilbud og opfølgning herpå under forudsætning af, at de tiltag, der sættes i gang i relation hertil er i overensstemmelse med den foreslåede nye lovgivningsmæssige ramme for den pædagogiske læreplan.

I forlængelse heraf kan ministeriet oplyse, at den foreslåede § 8, stk. 8, ikke tilsidesætter andre krav i dagtilbudsloven samt krav, der følger af anden lovgivning.

I relation til BUPL's bemærkning om sætningen vedrørende 'lokale pædagogiske mål' i bemærkningerne til den foreslåede § 8, stk. 9, kan ministeriet oplyse, at dette er en fejl. Det vil på den baggrund blive præciseret i bemærkningerne, at 'dagplejen og vuggestuer, som typisk er tilbud målrettet 0-2 årige børn, skal operationalisere de fastsatte pædagogiske mål for aldersgruppen 0-5 år, så det pædagogiske læringsmiljø afspejler de mindste børns behov og forudsætninger'.

I relation til BUPL's forslag om, at der fra national side iværksættes et 'mastertjek' i de enkelte kommuner, hvor eksisterende dokumentationskrav, redskaber mv. holdes op i mod den styrkede pædagogiske læreplan, ligger dette uden for den politiske aftale om dagtilbudspakken. Ministeriet finder i relation til BUPL's forslag derfor ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.3.5. Kommunalbestyrelsens drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet
KL finder det bekymrende, at evalueringen af den pædagogiske læreplan med lovforslaget overlades til lederen af det enkelte dagtilbud. KL bemærker, at tydelig politisk ledelse er helt afgørende for at indfri ambitionerne om at hæve kvaliteten på dagtilbudsområdet til gavn for alle børn, og at det ikke mindst gælder i forhold til at skabe helhed og sammenhæng på tværs af dagtilbud og med de øvrige indsatser på børne- og ungeområdet.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at en undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fra 2009 har vist, at det gældende krav om at kommunalbestyrelsen hvert andet år skal drøfte dagtilbuddets evalueringer af den pædagogiske læreplan er forbundet med udfordringer. Undersøgelsen peger således på, at når dagtilbuddene formidler deres evalueringsarbejde til forvaltningen, bliver det snarere til en fortælling om, at (eller hvordan) dagtilbuddet har udarbejdet den pædagogiske læreplan og evalueret den og ikke, hvad evalueringerne har vist rent indholdsmæssigt, og hvilke problemer de evt. peger på.

På den baggrund foreslås det, at kommunalbestyrelsen i stedet, jf. den foreslåede § 3 a, stk. 5, hvert andet år skal foretage en politisk drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet med udgangspunkt i, hvordan kommunens rammer for dagtilbud og eventuelle prioriterede indsatsområder bidrager til, at dagtilbuddene kan efterleve dagtilbudsloven. Det er vurderingen, at det er mere hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelsen drøfter den overordnede udvikling, mens de lokale evalueringer af det enkelte dagtilbuds læreplansarbejde danner udgangspunkt for konkrete drøftelser i dagtilbuddet eller i tilsynsdialogen mellem kommune og dagtilbud. Dette hindrer ikke, at

evalueringerne i en evt. forkortet form kan indgå i grundlaget for kommunalbestyrelsens drøftelser.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.3.6. Lederens ansvar for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan mv.

KL gør opmærksom på, at det fremgår af bemærkningerne, at det er op til den enkelte leder at beslutte, hvordan evalueringen af den pædagogiske læreplan i dagtilbuddet skal foregå samt beslutte hvilken pædagogisk dokumentation, der ønskes anvendt.

KL gør opmærksom på, at de finder dette yderst problematisk. KL bemærker, at der er behov for lokalpolitisk råderum i forhold til at sætte retning for, styrke og udvikle et tværgående samarbejde om kvalitet på kommunalt niveau. KL gør derfor opmærksom på, at de har en klar forventning om, at det i den endelige udgave af bemærkningerne vil fremgå, at der med afsæt i den pædagogiske læreplans børnesyn og læringsforståelse og på baggrund af tæt inddragelse af dagtilbuddenes ledelse og de fagprofessionelle kan fastlægges kommunale principper og retningslinjer for evaluering byggede på dokumentation.

BKF bemærker, at der med lovforslaget lægges op til en udvidelse af lederens ansvar for den pædagogiske kvalitet herunder den løbende evaluering. BKF anbefaler, at der i regi af DIL/DOL udbydes en særlig tonet diplomuddannelse i ledelse målrettet dagtilbudsområdet parallelt med den, som p.t. er under udarbejdelse vedrørende skolelejerne.

BUPL hilser ambitionerne om sikring af en bæredygtig evalueringskultur i de enkelte daginstitutioner, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø, velkomne. Det pædagogiske personales professionelle fælles refleksion og evaluering af det pædagogiske læringsmiljø er afgørende for at sikre, at læringsmiljøet hele tiden understøtter alle børns trivsel, dannelse, udvikling og læring i henhold til den styrkede pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag.

BUPL beklager, at lovforslaget ikke gør op med det nuværende krav om, at den pædagogiske læreplan skal evalueres hvert andet år. BUPL finder, at dette er udtryk for en dokumentationskultur, som betyder, at evalueringsrapporter for ofte lander i skuffen uden at bibringe værdi i praksis.

BUPL gør opmærksom på, at det i den forbindelse er vigtigt at sikre, at det er lederen, der i samarbejde med det pædagogiske personale har kompetencen til at beslutte, hvilke redskaber, tilgange og pædagogisk dokumentation, der skal anvendes både i den daglige evaluering af det pædagogiske arbejde og i evalueringen af den pædagogiske læreplan, der skal udarbejdes minimum hvert 2. år. BUPL foreslår, at dette skrives direkte ind i loven.

BUPL bemærker ligeledes, at det er vigtigt, at forvaltningerne understøtter arbejdet med en styrket evalueringskultur gennem blandt andet et udviklende pædagogisk

tilsyn med fokus på at understøtte, at det fælles pædagogiske grundlag udfoldes i praksis.

BUPL's lederforening mener, at lovforslagets ambitioner og initiativer kalder på, at der i dagtilbudsloven fastlægges et entydigt fagligt og administrativt ledelsesansvar for hvert selvstændigt dagtilbud, idet det bør være tydeligt for alle, hvem der er dagtilbudets øverste leder. BUPL's lederforening bemærker videre, at lederens opgave og ansvar bør beskrives tydeligt i loven.

FOLA finder, at evaluering og refleksion er fint, men at der skal være stor opmærksomhed omkring, at kravet om at etablere en evalueringskultur ikke bliver en tung administrativ byrde, der tager tid væk fra børnene. FOLA mener, at der skal være sammenhæng mellem ressourceforbrug og udbyttet af evalueringen.

Fobu konstaterer, at ledelsesopgaven allerede i dag rummer stor kompleksitet, og at de med lovforslaget nye krav til lederen fordrer, at uddannelsessektoren kan kvalificere lederne til opgaven.

Fobu hilser velkomment, at evaluering og evalueringskultur er kommet tydeligt på dagsordenen. Fobu bemærker, at evaluering på udsnit af den pædagogiske praksis (dokumentation) er en forudsætning for både ledelse, pædagogiske praktikere samt forældre i forhold til at blive klogere på barnets trivsel og læring. Fobu finder, at det vil være hjælpsomt, hvis dagtilbuddene kan få ekstern sparring og input til både opbygning af evalueringskultur lokalt og til konkrete evalueringsmetoder – herunder dokumentationens mange muligheder. Fobu anbefaler, at der også er opmærksomhed på dette forhold i de forskellige understøttende tiltag, der nævnes i lovforslaget.

LFS finder, at det er usikkert, hvorvidt der fra centralt hold vil komme krav til den dokumentation, som pædagogiske ledere skal lave, eller om dokumentationen besluttet lokalt, så ledere og ansatte kan have indflydelse på dokumentationens udformning, så det giver mening i den daglige praksis.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet henviser indledningsvis til ministeriets bemærkninger til pkt. 4.2.1.1 om kommunens ansvar og ophævelse af kravet om fastsættelse af mål, hvor det fremgår, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for dagtilbuddene, og at lederen af dagtilbuddet inden for de rammer, retningslinjer og eventuelt prioriterede indsatser, som er besluttet af kommunalbestyrelsen, beslutter, hvilken pædagogisk dokumentation der ønskes anvendt og hvordan.

Det er i forlængelse heraf og inden for de lovgivningsmæssige fastsatte rammer kommunalbestyrelsens ansvar at etablere rammer og iværksætte eventuelle indsatser, som sikrer børns trivsel og udvikling i dagtilbud samt foretage præciseringer i overensstemmelse med de lokale behov og hensyn.

Ministeriet skal bemærke, at BUPL's forslag om at ophæve kravet om, at den pædagogiske læreplan skal evalueres hvert andet år, ligger uden for den politiske aftale om dagtilbudspakken.

I relation til BUPL's lederforenings bemærkning kan ministeriet oplyse, at det følger af dagtilbudslovens § 6, at lederen af det enkelte dagtilbud har den pædagogiske og administrative ledelse af tilbuddet og er ansvarlig herfor over for kommunalbestyrelsen. Inden for lovens § 6 er det op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte den lokale ledelsesstruktur på dagtilbudsområdet. Forslaget fra BUPL's lederforening om, at der i dagtilbudsloven fastlægges et entydigt fagligt og administrativt ledelsesansvar for hvert selvstændigt dagtilbud, ligger uden for den politiske aftale om dagtilbudspakken.

I forhold til FOLA's bemærkning om, at kravet om at etablere en evalueringskultur ikke må blive en tung administrativ byrde, der tager tid væk fra børnene, gør ministeriet opmærksom på, at det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse, at 'en bæredygtig evalueringskultur i dagtilbuddet bl.a. skal afspejle en balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere og evaluere og det udbytte, som det pædagogiske personale får ud af det'.

Endelig skal ministeriet bemærke, at det som en del af den politiske aftale om dagtilbudspakken er aftalt, at der skal udvikles og igangsættes forskellige understøttende tiltag. Dette indebærer blandt andet, at den styrkede pædagogiske læreplan indarbejdes på grunduddannelserne, at der er afsat ca. 165 mio. kr. til et kompetenceløft af ledere, faglige fyrtårne og dagplejere, samt at der er afsat 1 mio. kr. årligt til udvikling af en forbedret praktikerportal på emu.dk. Herudover indgår det som en del af dagtilbudsaftalen, at der skal udvikles en række inspirationsmaterialer til praksis, herunder f.eks. videoer, dialogkort, publikationer, apps, e-læring mv., der kan inspirere til kortere eller længere pædagogiske forløb, faglig refleksion samt udvikling af den pædagogiske praksis.

I relation til LFS's bemærkning skal ministeriet bemærke, at lovforslaget ikke indeholder krav om brug af særlige dokumentationsmetoder eller redskaber i dagtilbud, idet disse besluttes lokalt og ud fra de behov, der lokalt gør sig gældende.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.2.4. Krav om læringsfokus i SFO og fritidshjem indtil undervisningspligten indtræder

4.2.4.1. Generelle bemærkninger

KL finder det positivt, at det indsættes i loven, at børn som benytter fritidshjem forud for skoleårets begyndelse, skal arbejde med de kompetenceområder, der arbejdes med i børnehaveklassen eller temaerne i den pædagogiske læreplan. KL finder denne tilføjelse til loven positiv, da det bidrager til at skabe en styrket sammenhæng mellem dagtilbud og skole.

BKF anfører ligeledes, at det er en styrke, at der fremover skal arbejdes med temaerne i læreplanstemaerne i børnehaveklassen.

FOA ser positivt på lovforslagets tilføjelser om krav til læringsindholdet i SFO og fritidshjem og håber, at det vil betyde et styrket samarbejde mellem aktører og videreførelse af arbejdet med den pædagogiske læreplan i SFO og fritidshjem.

Spifo bifalder, at der, med udgangspunkt i at børnene starter i SFO/fritidshjem 1. maj i perioden frem til skolestart, skal arbejdes med de seks kompetenceområder fra den pædagogiske læreplan, så der ikke opstår et læringshul.

4.2.4.2. Valg af mål

BKF anbefaler, at der ikke gives mulighed for at delegere kompetencen til skoleleder eller skolebestyrelse til at afgøre, hvilke mål der skal arbejdes efter i SFO'en. Af hensyn til det samarbejde, der skal være mellem dagtilbud og skolens SFO, er det afgørende, at kommunalbestyrelsen træffer en beslutning, der gælder for alle SFO'er. BKF gør opmærksom på, at kommunerne generelt ikke skelner mellem SFO og skole, men mellem SFO og undervisning. SFO og undervisning udgør tilsammen "skolen" som begreb.

DCUM bemærker, at børn tidligst kan optages i børnehaveklassen ved 4 år og 10 mdr., hvorfor børn under dette alderstrin ikke må kunne forventes at have tilstrækkelige forudsætninger for at kunne arbejde med kompetenceområderne for børnehaveklassen eller opnå fuldt udbytte heraf. DCUM foreslår derfor, at der stilles krav om, at SFO'er som optager børn under 4 år og 10 mdr. efter ordningen i folkeskolelovens § 3, stk. 7, skal arbejde med den pædagogiske læreplan.

Fobu anfører, at det er foreningens opfattelse, at de selvejende fritidshjem, også i perioden indtil undervisningspligten indtræder, skal have mulighed for at fortsætte arbejdet med "læring i livsduelighed". Foreningen håber derfor, at det kan besluttes kommunalt og ikke fastsættes nationalt, at skolen kan bestemme, hvad der skal være fokus på, at det vil give kommuner med selvejende fritidshjem mulighed for at bevare et ligeværdigt samarbejde mellem skolen og selvstændige fritidshjem.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det er ministeriets vurdering, at øgede krav til indholdet i skolefritidsordningen og i fritidshjem, hvor børn benytter skolefritidsordning/fritidshjem i perioden, indtil undervisningspligten indtræder, vil kunne bidrage til at sikre, at børn oplever større kontinuitet i overgangen mellem dagtilbud og skole. Der vil derfor i denne periode skulle arbejdes enten med de seks kompetenceområder, der arbejdes med i børnehaveklassen, jf. folkeskolelovens § 11, stk. 2, eller temaerne i den pædagogiske læreplan, jf. dagtilbudslovens § 8, stk. 4. Ministeriet kan derfor ikke imødekomme ønsket om, at det skal være op til lokal beslutning, om der skal arbejdes med disse mål eller f.eks. "læring i livsduelighed".

I henhold til lovforslaget er det kommunalbestyrelsen, som beslutter, om der skal anvendes de seks kompetenceområder efter folkeskolelovens § 11, stk. 2, eller temaerne i den pædagogiske læreplan. Beslutningen herom kan delegeres til den enkelte skoles ledelse (skoleleder og/eller skolebestyrelse).

Det er ministeriets opfattelse, at beslutningen om hvorvidt der skal ske delegation til den enkelte skoleledelse bedst træffes lokalt. Der er således intet til hinder for, at en kommunalbestyrelse beslutter, at målene fastsættes centralt for hele kommunen, eller at delegationen til de enkelte skolers ledelse (skoleleder og skolebestyrelse) sker inden for nogle overordnede mål og rammer inden for hvilke, skolernes beslutninger herom skal udmøntes.

Hvis der er tale om en skolefritidsordning, som optager børn i aldersgruppen 3-5 år, vil det efter ministeriets opfattelse også bedst kunne besluttes lokalt, hvilke mål som mest meningsfuldt kan anvendes. Ministeriet er enig i, at det ofte vil være mest hensigtsmæssigt at benytte den pædagogiske læreplan.

4.2.4.3. Undervisernes kompetencer

FOA anfører, at arbejdet med den pædagogiske læreplan stiller store krav til personalets kompetencer. FOA ønsker i den forbindelse, at der også i SFO og fritidshjem sættes på uddannelse, således at de ikke-pædagogisk uddannede i SFO og fritidshjem skal have adgang til de pædagogiske grunduddannelser, og at pædagoger og pædagogiske assistenter skal have adgang til relevant efteruddannelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Skolefritidsordninger er en del af folkeskolens virksomhed. Det er kommunalbestyrelsen og de enkelte skolers ledelsers ansvar, at skolefritidsordningerne etableres på en måde, der er fuldt betryggende for børnene, herunder at personalet har tilstrækkelig pædagogisk uddannelse og kvalifikationer.

På denne baggrund finder ministeriet ikke behov for at fastsætte specifikke regler om personalets uddannelsesmæssige baggrund.

4.2.4.4. Øvrige bemærkninger

Danmarks Private Skoler gør opmærksom på, at mange frie grundskoler optager børn i tidlig SFO-start, ligesom det er praksis i mange kommunale skoler. Frie grundskoler er dog ikke sikret et tilskud til disse børn forud for skolestart. Det er frivilligt for kommuner, om de vil yde et sådant tilskud til børn, der overgår til frie grundskoler. Foreningen ønsker, at det lovgivningsmæssigt sikres, at børn, der udskrives fra børnehaver til tidlig SFO-start, er tilskudsberettigede, uanset om de går ind i en kommunal eller privat SFO.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Dette lovforslag omhandler ikke reglerne om tilskud til frie grundskoler, og et ønske om, at det lovgivningsmæssigt sikres, at børn, der udskrives fra børnehaver til tidlig SFO-start, er tilskudsberettigede, uanset om de går ind i en kommunal eller privat

SFO, falder derfor uden for rammerne af lovforslaget. Ministeriet har noteret sig Danmarks Private Skolers ønsker.

4.2.5. Bedre kvalitet i private pasningsordninger

KL anerkender i deres hørings svar behovet for at skabe høj kvalitet i de private pasningsordninger. KL vurderer, at forslaget indeholder en væsentlig stramning af det kommunale tilsyn, som vil medføre en betydelig meropgave for kommunerne.

KL skriver endvidere, at de finder det positivt, at kravene til arbejdet med læringsmiljøer styrkes i de private pasningsordninger. De skriver i den forbindelse, at det er vigtigt, at kommunerne kan sætte rammerne for, hvilke krav til dokumentation der stilles til de private pasningsordninger.

Herudover henviser KL til de krav om bl.a. dansk som hovedsprog og arbejdet med medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelse med demokrati. KL mener, at det vil være en ny opgave for kommunerne at føre tilsyn med, at ordningerne lever op til disse krav, hvilket vil være en betydelig meropgave.

BKF er meget tilfredse med forslaget om, at der skal arbejdes med læringsmiljøer i de private pasningsordninger. De er endvidere tilfredse med, at det skal fremgå tydeligt, at der er tale om en privat pasningsordning. BKF kan dog ikke tilslutte sig kravene om, at det forud for godkendelsen af pasningsaftalen skal sikres, at alle forældre bliver gjort bekendt med forskellen mellem en privat pasning og dagtilbud samt kommunens retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud, når tilskud til privat pasning bortfalder. BKF mener, at kommunerne alene bør have en forpligtelse til at lægge oplysningerne om de to forhold på den kommunale hjemmeside. BKF peger i den forbindelse på, at der er tale om en ny administrativ opgave for kommunerne.

BKF anbefaler endvidere, at de nye krav til private pasningsordninger kommer til at omfatte alle eksisterende pasningsordninger/passere. Dette begrundes bl.a. med, at der vil være et betydeligt administrativt arbejde forbundet med at skelne godkendelserne fra hinanden.

BUPL skriver at det er positivt, at forskellen mellem private dagtilbud og private pasningsordninger tydeliggøres med forslaget. De finder det ligeledes positivt, at kravene til arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer skærpes. BUPL er dog usikre på, hvordan det skal sikres, at de private passere lever op til de nye krav, når der ikke samtidig stilles krav til et minimum af uddannelse hos den private passer. De mener endvidere, at såfremt der ikke stilles krav om en pædagogisk uddannelse, så bør der stilles krav om skærpet kommunalt tilsyn.

BUPL skriver videre, at de mener, at de nye krav også bør gælde for nuværende aftaler om tilskud til privat pasning. De mener, at dette f.eks. kan gøres på samme måde som ved de ændrede godkendelseskriterier for privatinstitutioner. Endelig har BUPL

foreslået en præcisering af de nuværende regler for institutionslignende private pasningsordninger.

FOA angiver i deres høringsbrev, at de er glade for forslaget om styrkelse af krav til læringsmiljøet i de private pasningsordninger, men de er dog bekymrede for, at der ikke stilles krav om, at der skal arbejdes med en pædagogisk læreplan.

Herudover er FOA tilfredse med, at der lægges op til at tydeliggøre forskellene mellem dagtilbud og private pasningsordninger.

FOA skriver også, at de ser meget positivt på, at der lægges op til at styrke tilsynet med den private pasning. De bemærker dog, at der ikke som led i dagtilbudsaftalen er afsat finansiering til denne del af forslaget. FOA mener i den forbindelse, at det er afgørende, at det styrkede tilsyn med private pasningsordninger ikke må medføre, at tilsynet med dagtilbuddene mindskes. I forlængelse heraf foreslår de, at det skrives ind i loven, at tilsynet med de private pasningsordninger finansieres af driftsmidlerne til ordningerne.

LFS skriver ligeledes, at de er glade for, at kravene øges, men er bekymrede for, om tilsynet vil belaste de kommunale budgetter yderligere.

DLO finder det ligeledes positivt, at tilsynet med de private pasningsordninger styrkes.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) anbefaler, at såfremt de private børnepassere indholdsmæssigt skal leve op til kravet om udarbejdelse af en pædagogisk læreplan, så vil det være hensigtsmæssigt at stille krav om skriftlig udarbejdelse af en pædagogisk læreplan.

Endelig skriver Ankestyrelsen, at de foreslåede skærpede krav vil kunne medføre flere klagesager på området til Ankestyrelsen.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af en række høringssvar, at det styrkede tilsyn med de private pasningsordninger vil medføre meropgaver for kommunerne, og at der ikke er afsat finansiering til opgaven. Ministeriet skal i den forbindelse henvise til, at der som led i lovforslaget er afsat midler til det øgede kommunale tilsyn.

Herudover nævner KL, at det vil være en ny opgave for kommunerne at føre tilsyn med, om de private pasningsordninger lever op til kravene om, at dansk skal være hovedsprog, samt at pasningen skal sikre børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelser med demokrati. Her kan ministeriet henvise til, at disse krav ikke er nye, men blev indført med lov nr. 427 af 3. maj 2017 om udvidet obligatorisk dagtilbud og krav om dansk og fokus på demokrati i privat pasning. Kommunerne blev via lovforslaget kompenseret med 1,7 mio. kr. i 2017 og 3,4 mio. kr. årligt i 2018 og følgende år til øget tilsyn.

Endelig kan ministeriet til KL's hørings svar oplyse, at kommunerne som led i tilsynet med de private pasningsordninger kan beslutte, hvordan de private pasningsordninger skal dokumentere, at de lever op til de nye krav. Her skal ministeriet henstille til, at kommunerne i overensstemmelse med hensigten i lovforslaget ikke pålægger de private pasningsordninger unødigt dokumentation.

Enkelte af høringsparterne foreslår, at de nye krav kommer til at gælde for allerede eksisterende private pasningsordninger/aftaler om tilskud til privat pasning, evt. med en frist svarende til forslaget om ændrede godkendelseskriterier for privatinstitutioner. I den forbindelse skal ministeriet henstille til, at eksisterende private pasningsordninger vil blive omfattet af forslaget, når de efter lovens ikrafttræden indgår nye pasningsaftaler med forældre. De nye krav til private pasningsordninger vil således efter en periode gælde for alle private pasningsordninger/private passere.

BKF bemærker, at kravene om, at kommunerne forud for godkendelsen af pasningsaftalen skal sikre, at alle forældre bliver gjort bekendt med forskellen mellem en privat pasning og dagtilbud samt kommunens retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud, når tilskud til privat pasning bortfalder, vil være en ny administrativ opgave for kommunerne. Hertil kan ministeriet oplyse, at kommunerne allerede efter gældende regler er forpligtet til at fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud, når tilskud til privat pasning bortfalder. Herudover kan ministeriet henstille til bemærkningerne til den foreslåede § 81, stk. 2 og 4, hvor det bl.a. fremgår, at forældrene kan gøres bekendte med både forskellene mellem dagtilbud og privat pasning samt kommunens retningslinjer skriftligt, f.eks. via henvisning til relevant link eller lignende. Det er i den forbindelse ministeriets vurdering, at det vil være tilstrækkeligt, at kommunerne sender et link til f.eks. de relevante steder på kommunens hjemmeside, hvor oplysningerne findes.

Endelig kan ministeriet i relation til Ankestyrelsens bemærkninger oplyse, at det som led i forslaget er forudsat, at kommunens afgørelse om godkendelse af pasningsaftaler og eventuel tilbagekaldelse af godkendelse af en pasningsaftale, herunder passerens personlige forudsætninger i relation til bl.a. kravet om arbejdet med læringsmiljøer samt de fysiske rammer ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Dermed svarer klageadgangen til gældende ret i forhold til klageadgang for privatinstitutioner. Ministeriet vil indsætte en ny bestemmelse herom i lovforslaget.

Herudover finder ministeriet ikke, at hørings svarene giver anledning til ændring af lovforslaget.

4.3. Øget fleksibilitet og valgfrihed for forældre

4.3.1. Styrket forældreindflydelse i forældrebestyrelser

KL og BKF angiver i deres hørings svar, at de er positive over for præciseringen af, at der kan etableres fælles forældrebestyrelser på tværs af kommunale dagtilbud. BKF anbefaler dog, at det alene skal være en kommunal beslutning i de tilfælde, hvor dagplejen er lagt ind i en områdestruktur med vikarordning i daginstitutionerne.

BKF skriver endvidere, at de kan anbefale forslagene om udvidelse af minimumskompetencen, såfremt det klart fremgår af lovforslaget, at det fortsat er ledelsens og personalets ansvar at udføre opgaverne og følge op.

Herudover forudser KL, at det giver betydelige meropgaver for ledere og personale, at forældrebestyrelsen skal inddrages i arbejdet med den pædagogiske læreplan og gode overgange.

BUPL er ligeledes positive over for forslaget om deltagelse af forældrerepræsentanter fra alle enheder i forældrebestyrelsen, men angiver, at samme krav bør gælde for medarbejdere fra de enkelte enheder.

FOA og FOLA anser ændringerne som prisværdige, men har begge forbehold ved de konkrete forslag. FOA og FOLA udtrykker begge bekymring over forslaget om, at forældrebestyrelsen skal fastsætte principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem. Dette gælder særligt eksemplificeringen i lovforslagets bemærkninger, hvor det fremgår, at principperne f.eks. kan vedrøre hente- og bringetidspunkter og håndtering af forældres afholdelse af ferie med barnet. FOA mener ikke, at det er spørgsmål, der bør lægges ud til drøftelse i forældrebestyrelsen, da der er tale om snitflader mellem dagtilbud og hjem, der bør håndteres på baggrund af faglige refleksioner over, hvad der er til barnets bedste. FOLA mener endvidere, at forslaget griber ind i privatsfæren.

FOLA angiver i høringssvaret, at hvis man oprigtigt ønsker at styrke forældrebestyrelsernes kompetencer, så bør man give den enkelte forældrebestyrelse mulighed for at godkende budget og regnskaber. De mener, at dette vil give forældrebestyrelserne mulighed for at kontrollere, om principperne for anvendelsen af budgetrammen bliver fulgt. Herudover skriver både FOLA, BUPL og BUPL's lederforening, at det bør lovfastsættes, at lederen skal være sekretær for forældrebestyrelsen.

FOLA foreslår endvidere i deres høringssvar, at dagtilbudsloven ændres, så der etableres obligatoriske forældrebestyrelser/forældreråd på enhedsniveau, hvor kompetencen svarer til den minimumskompetence, som forældrebestyrelserne har efter dagtilbudsloven. I forlængelse heraf foreslår de, at ordlyden i dagtilbudsloven ændres, så det fremgår, at "der oprettes en forældrebestyrelse" i stedet for at "forældre skal have adgang til at få oprettet en forældrebestyrelse" for at sikre den fortsatte demokratiske forældreindflydelse. FOLA henviser i den forbindelse til, at de oplever, at forældreengagementet forsvinder med overgangen til områdeledelse og dermed områdeforældrebestyrelser.

Herudover angiver FOLA det som problematisk, at det tydeliggøres i loven, at der kan etableres forældrebestyrelser på tværs af kommunale daginstitutioner og spørger i den forbindelse til, hvordan der kan ske tilbagerulning, hvis nye forældre ikke ønsker en fælles forældrebestyrelse.

FOLA giver endvidere udtryk for, at de ser det som en styrkelse af forældreindflydelsen, at afsnittet om forældrebestyrelsens ret til at blive inddraget i arbejdet med den pædagogiske læreplan bliver en del af forældrebestyrelsens minimumskompetence. De foreslår dog samtidig en ændring, hvor forældrebestyrelsen sammen med lederen bliver ansvarlig for at udarbejde, evaluere og følge op på den pædagogiske læreplan.

DLO, Børnesagens Fællesråd og fobu udtrykker en generel tilfredshed med de forslag, som har til hensigt at styrke forældreindflydelsen i dagtilbuddene. Fobu nævner i den forbindelse særligt forslaget om deltagelse af forældrerepræsentanter fra alle enheder i forældrebestyrelsen.

Selveje Danmark finder det positivt, at forældreinddragelsen styrkes i relation til den pædagogiske læreplan og overgangen mellem dagtilbud og skole.

Spifo oplyser, at en række af forslagene allerede fungerer og praktiseres i de selv-ejende daginstitutioner.

DCUM anfører, at de finder det positivt, at minimumskompetencen for forældrebestyrelser i dagtilbud og dagplejer bliver udvidet til også at omfatte arbejdet med pædagogiske læreplaner og overgange. DCUM gør i den forbindelse opmærksom på værdien og vigtigheden af, at der udarbejdes vejledninger og værktøjer til at understøtte udmøntningen af den pædagogiske læreplan. DCUM bemærker yderligere væsentligheden af, at der bl.a. udvikles værktøjer og vejledninger til, hvordan dette kan understøttes i den pædagogiske praksis.

Gentofte Kommune skriver bl.a., at de ser positivt på det fokus, der generelt er i lovforslaget i forhold til samarbejdet med og inddragelsen af forældrene. Både som det afspejles i kravene til den nye pædagogiske læreplan og som i den udvidelse af forældrebestyrelsens kompetencer, som forslaget lægger op til. De henviser til, at disse tanker ligger helt i tråd med eksisterende tanker og værdier i Gentofte Dagtilbuds arbejde.

Danmarks Private Skoler bemærker, at det er vigtigt, at bestemmelser om forældreinddragelse i dagtilbudsloven både sikrer det relevante forældresamarbejde og inddragelse i børneinstitutionen, men også fortsat respekterer lov om friskoler og private grundskolers placering af det øverste institutionsansvar ved skolens bestyrelse.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Partierne bag dagtilbudsaftalen er blevet enige om at styrke forældrebestyrelsen på en række områder, som er gengivet i lovforslaget. Dette indebærer bl.a. en øget indflydelse på samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, hvor drøftelse af forældres afholdelse af ferie med deres børn har været særligt vigtigt.

I relation til BKF's bemærkning om, at det skal være tydeligt, at det fortsat er ledelsens og personalets ansvar at udføre opgaverne, kan der bl.a. henvises til lovforslagets afsnit 3.2.1.3, hvor det bl.a. fremgår, der med de foreslåede ændringer ikke ændres på,

at det er dagtilbudsledelsen, som er ansvarlig for den pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddene og dermed den daglige håndtering og tilrettelæggelse af pædagogiske læringsmiljøer mv. inden for de rammer, kommunalbestyrelsen og dagtilbudsloven sætter.

I forhold til KL's bekymring for meropgaver til ledelsen og personalet kan der henvises til, at lederen allerede i dag er forpligtet til at inddrage forældrebestyrelsen i arbejdet med den pædagogiske læreplan. Herudover er det forudsat, at inddragelsen af forældrebestyrelsen i arbejdet med at skabe gode overgange sker inden for de nuværende rammer for forældrebestyrelsesarbejdet.

Herudover kan ministeriet oplyse, at de forskellige alternative forslag, som er skitseret i flere af høringssvarene, ligger ud over, hvad der er aftalt som led i dagtilbudsaftalen.

Børne- og Socialministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.3.2. Ret til deltidsplads for forældre på barsels- eller forældreorlov

BUPL angiver i deres høringssvar, at kommunerne bør have mulighed for frit at tilrettelægge organiseringen af deltidspladser, idet en deltidsplads ellers ikke vil medføre en reel nedsat betaling for forældrene. BUPL nævner endvidere, at forslaget bør give anledning til økonomisk kompensation, idet forældrene alternativt vil skulle afholde den ekstra udgift.

KL skriver i relation til deltidspladser til forældre, som afholder fravær i medfør af barselsloven, at de er enige i, at øget fleksibilitet til børnefamilier er et væsentligt fokuspunkt. KL angiver samtidig, at det er vigtigt, at fleksibiliteten ikke går ud over kvaliteten i det samlede tilbud. KL vurderer i den forbindelse, at forslaget om ret til deltidspladser for forældre, som afholder fravær i medfør af barselsloven, vil være fordyrende og øge administrationsopgaverne i daginstitutionerne.

Herudover er KL enig i, at kommunalbestyrelsen skal kunne fastsætte retningslinjer for brugen af deltidspladser. I den forbindelse mener KL, at kommunerne skal kunne fastlægge, i hvilket tidsrum deltidspladserne kan anvendes, idet deltidspladsen alternativt vil kunne belaste institutionernes kapacitet svarende til en fuldtidsplads.

BKF skriver, at det er afgørende, at kommunen kan fastsætte retningslinjer for deltidspladser. Herudover henviser de til, at kommunerne med lovforslaget ikke kompenseres for den udgift, der følger af, at barnet ikke længere besætter en fuldtidsplads.

FOA skriver i deres høringssvar, at de er bekymrede for forslaget i forhold til barnets ret til samme dagtilbudsplads før, under og efter deltidspladsen. Herudover er de bekymrede for deltidspladsernes betydning for dagplejen. I den forbindelse mener de, at det bør sikres, at kommunerne som følge af forslaget ikke beskærer det økonomiske grundlag for dagplejen.

Fobu er positive overfor forslaget og skriver, at de generelt kan støtte bedre muligheder for at få familielivet til at hænge sammen, herunder at familierne får mulighed for at få mere tid med deres børn i hjemmemiljøet.

Selveje Danmark og spifo skriver, at de betragter forslaget som en god ide i forhold til forældrenes valgfrihed. De angiver samtidig, at det kan blive svært for institutionerne at styre økonomien med flere deltidspladser. De anbefaler i den forbindelse bl.a., at der overvejes en kompensation eller opnormering til institutionerne.

DLO angiver i deres høringssvar, at de principielt er positive over for ordninger, der giver øget fleksibilitet for forældrene, herunder forslaget om ret til en deltidsplads for forældre, som afholder fravær efter barselsloven. DLO peger samtidig på, at forslaget kan give betydelige budget- og styringsproblemer samt behov for særlige tiltag til at sikre, at børn i deltidspladser kan indgå i dagsrytmen i det enkelte tilbud. DLO anbefaler derfor en evaluering af ordningen efter to år.

Gentofte Kommune skriver, at forslaget vil blive en stor pædagogisk, faglig og økonomisk udfordring i den kommunale hverdag. De bemærker i den forbindelse, at institutioner og dagplejere skal kunne udvise stor fleksibilitet i forhold til indretning af hverdagen for at sikre, at alle børn kan deltage i de planlagte pædagogiske forløb, samtidig med at institutionerne med kort varsel vil modtage færre ressourcer til at løfte opgaven. De anfører, at særligt små institutioner vil være sårbare.

Herudover bemærker Gentofte Kommune, at medarbejderne i den enkelte institution vil kunne risikere at skulle bruge tid på at overvåge, om deltidspladsernes tidmæssige begrænsninger bliver overholdt.

Endelig skriver Ankestyrelsen, at der ikke i lovforslaget er beskrevet, om forældre kan klage til Ankestyrelsen over optagelse i deltidspladser.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

I relation til KL's og BKF's bemærkninger kan ministeriet henvise til den foreslåede § 27 b, stk. 4, hvoraf det fremgår, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer for anvendelsen af deltidspladser. I forhold til fastlæggelsen af, hvornår forældrene kan benytte deltidspladsen, kan der endvidere henvises til bemærkningerne til bestemmelsen, hvor det bl.a. fremgår, at deltidspladser på 30 timer om ugen er omfattet af bl.a. lovens generelle formålsbestemmelse, formålet for dagtilbud og reglerne om pædagogiske læreplaner. Det indebærer, at børn, der har en deltidsplads 30 timer om ugen, også skal have mulighed for at deltage i de planlagte pædagogiske forløb og aktiviteter, som foregår i løbet af dagen i dagtilbuddet.

Herudover kan ministeriet i relation til fastsættelsen af tilskud og forældrebetaling for deltidspladser ligeledes henvise til bemærkningerne til bestemmelsen. Her fremgår det bl.a., at kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling skal afspejle udgifterne ved den benyttede plads, hvor forældrebetalingsandelen ikke kan overstige den mak-

simale forældrebetalingsandel på 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter. Det fremgår endvidere, at der i beregningen skal tages højde for udgifter, som knytter sig til opgaver, som er uafhængige af tidsforbruget som f.eks. udarbejdelse af pædagogisk læreplan, forældremøder mv. Det følger af reglerne, at forældrebetalingsandelen af udgifterne ved pladsen skal være den samme for heltids- og deltidspladser. Kommunerne kan således ikke beslutte, at forældrebetalingsandelen for en deltidsplads skal være højere eller lavere end forældrebetalingsandelen for en fuldtidsplads. Disse regler anvendes i dag i de kommuner, der allerede indenfor de nuværende rammer af dagtilbudsloven har besluttet at tilbyde deltidsplads.

Det er ved vurderingen af de økonomiske konsekvenser antaget, at de forældre, der ønsker at benytte deltidspladser i forbindelse med fravær efter barselsloven, allerede efter gældende regler anvender dagtilbuddene i kortere tid end fuldtid. Forslaget vil således ikke give anledning til ændring i de samlede udgifter for kommunerne, men alene en fordeling af udgifterne på fuldtids- og deltidspladser. Forslaget forventes på denne baggrund at medføre et fald i forældrebetalingen for forældre, der vælger at benytte deltidsplads, og en mindre stigning i forældrebetalingen for forældre, der benytter fuldtidsplads.

I forhold til de administrative konsekvenser af forslaget, kan ministeriet henvise til, at der som led i lovforslaget er afsat midler til administration i forbindelse med ændringer fra heltids- til deltidspladser og omvendt.

Det har været hensigten for aftaleparterne at skabe bedre mulighed for, at familien kan tilbringe mere tid sammen under barsel, samtidig med at kommuner og dagtilbud kan tilbyde gode sammenhængende forløb i dagtilbuddene. Det har derfor heller ikke været aftaleparternes hensigt, at forslaget skal belaste kommuner og institutioner unødigt, f.eks. fordi nogle forældre vælger deltidspladser til og fra flere gange i løbet af den periode, de afholder fraværet. Det præciseres derfor i lovforslaget, at forældre, som afholder fravær i medfør af barselsloven, har ret til en deltidsplads på 30 timer om ugen i én sammenhængende periode pr. barn. Herudover er det tilføjet, at forældrene på ansøgningstidspunktet skal angive den maksimale periode, de ønsker deltidspladsen. Deltidspladsen skal forkortes, hvis fraværet afbrydes af en periode på mere end fem uger, eller fraværet på anden vis ophører.

I relation til FOA's bekymring skal det oplyses, at forældre, der afholder fravær efter barselsloven, og som ønsker en deltidsplads til deres barn er omfattet af de almindelige regler i dagtilbudsloven, herunder regler vedrørende optagelse af børn i dagtilbud, regler om pasningsgaranti, regler om opsigelse og flytning af børn i dagtilbud m.v.

Endelig skal det i relation til Ankestyrelsens bemærkning oplyses, at det ikke har været forudsat, at forældre skal kunne klage over optagelse i deltidspladser. Dette skyldes, at optagelse i deltidspladser er sidestillet med optagelse i dagtilbud, hvor afgørelser, jf. dagtilbudslovens § 26, stk. 1, ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ministeriet vil skrive ind i lovforslaget, at forældre ikke kan klage over optagelse i en deltidsplads 30 timer om ugen.

Udover de ovenfor skitserede justeringer finder Børne- og Socialministeriet ikke anledning til at ændre i lovforslaget som følge af høringssvarene.

4.3.3. Styrket mulighed for forældre til at ønske og få konkret dagtilbud

KL gør opmærksom på, at forslaget om, at forældre får mulighed for at tilkendegive ønske om deres barns optagelse i og mulighed for at komme på venteliste blandt alle daginstitutioner, enheder i daginstitutioner samt alle dagplejehjem i opholdskommunen og i anden kommune begrænser det kommunale råderum og kan medføre mindre fleksibilitet, dårligere kapacitetsstyring og øget administration. KL påpeger ligeledes, at det ikke klart fremgår, hvilken betydning der tillægges begrebet "enheder".

KL bemærker videre, at forældre med lovforslaget får mulighed for at blive stående på en venteliste efter eget ønske, selvom barnet i medfør af pasningsgarantien har fået plads i et andet dagtilbud. KL udtrykker bekymring for, at det kan skabe "svingdørsinstitutioner", hvor børnene kun går, indtil barnet får en plads i ønskeinstitutionen, og at denne struktur vil være uhensigtsmæssig for den samlede kvalitet for alle børn.

KL anbefaler på den baggrund, at forældres mulighed for at komme på venteliste begrænses til et skifte på 0-2-års-området og et skifte på 3-5-års-området.

BKF gør opmærksom på, at det i relation til forslaget er afgørende, at der i lovforslaget tages stilling til, at der i dag eksisterer digitale pladsanvisningsløsninger, og at der vil komme digitale løsninger, hvor forældre selv kan søge og få en ledig plads. BKF bemærker, at såfremt lovforslaget skal forstås som et krav om individuel manuel pladsanvisning med konkret vurdering af hvert enkelt forældres ret til en plads, herunder fortrinsret, vil en række kommuner skulle afskaffe deres nuværende fuldt digitaliserede pladsanvisningssystem og overgå til 'gammeldags' pladsanvisning. BKF bemærker, at dette vil fordyre den administrative opgave betydeligt, idet de gamle pladsanvisninger i disse kommuner er sparet helt eller delvist væk. Derudover vil et krav om at have en decideret venteliste, og ikke en generel mulighed for at kunne søge pladser på alle ledige pladser, eller blive adviseret om ledige pladser - betyde, at en række kommuner skal skifte til andet pladsanvisningssystem. BKF gør videre opmærksom på, at en række kommuner, såfremt ovenstående er tilfældet, vil få betydelige udgifter til afskaffelse af et nuværende digitalt pladsanvisningssystem, udbud på et nyt system, etablering af en pladsanvisning og nye arbejdsgange i forbindelse hermed. Dette må i så fald medtages ved DUT-forhandlingerne.

BKF opfordrer til, at det skrives ind i loven, at kommunerne en gang om året kan høre forældrene, om de fortsat ønsker at stå på venteliste til et dagtilbud. Hvis dette ikke muliggøres, vil ventelisterne ret hurtigt sande til og ikke kunne anvendes af forældre til at få viden om, hvilket nummer deres barn konkret står på en venteliste til et konkret tilbud.

FOA er positiv over for forslaget om, at forældre får mulighed for at tilkendegive ønske om specifikke dagtilbud samt komme på venteliste, hvor FOA gør opmærksom på, at det er en forudsætning for anvendeligheden, at alle kommunens dagtilbud præsenteres samlet og ligeværdigt.

FOLA finder, at forslaget er en klar forbedring, fordi forældrene i højere grad får mulighed for at vælge den dagtilbudsplads, de ønsker. FOLA gør opmærksom på, at forslaget styrker balancen mellem arbejdsliv og familieliv.

Selveje Danmark og spifo bemærker, at det vil forbedre forældres valgmulighed, at forældrene nu får mulighed for at ønske en bestemt plads i stedet for at blive henvist til en dagtilbudsplads med ledig kapacitet. Selveje Danmark finder, at der bør være mulighed for, at de forældre som ikke har mulighed for at vente på ønskepladsen kan forblive på ventelisten til ønskeinstitutionen, selvom barnet bliver optaget i en institution, så barnet dermed kan overflyttes til ønskeinstitutionen på et senere tidspunkt, hvis det ønskes.

LFS bemærker, at der er usikkerhed omkring, hvordan enhedsbegrebet i loven skal forstås i forhold til muligheden for at ønske og stå på venteliste til en enhed i en daginstitution. LFS er desuden bekymrede over, at forældre med lovforslaget får mulighed for at lade deres barn opskrive direkte til det enkelte dagplejehjem. Denne mulighed fratager ifølge LFS dagplejepædagoger og ledere muligheden for at 'matche' børnene i det enkelte dagplejehjem herunder også i forhold til at sikre en fornuftig alderssammensætning af børnene.

Gentofte Kommune bemærker, at forslaget kan bekymre. De anfører, at en gennemførelse af forslaget reelt vil føre til en "antidigitalisering" af den komplekse opgave, som anvisning og visitation til dagtilbuddene er.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at aftalepartierne bag den politiske aftale om "Stærke dagtilbud" har lagt stor vægt på at forbedre fleksibiliteten for børnefamilier, så de får mere frit valg.

Med den foreslåede bestemmelse får forældre mulighed for at tilkendegive ønske om plads i og komme på venteliste blandt alle daginstitutioner, enheder i en daginstitution og konkrete dagplejehjem i kommunen.

Ministeriet skal bemærke, at det følger af gældende ret, at forældre skal have mulighed for at tilkendegive ønsker om optagelse i konkrete dagtilbud, hvor det følger af forarbejder til loven, at kommunen så vidt muligt skal tage hensyn hertil ved anvisning af en konkret plads. Det er ministeriets vurdering, at formålet med bestemmelsen har været at give forældre mulighed for at ønske en plads blandt alle kommunens dagtilbud og ikke blot en mulighed for at vælge blandt de pladser, hvor der er ledig kapacitet på det tidspunkt, hvor forældrene ansøger om en plads. Den foreslåede bestem-

melse er, for så vidt angår muligheden for at ønske en plads blandt alle kommunens dagtilbud, således efter ministeriets vurdering i tråd med gældende ret.

Ministeriet skal i øvrigt bemærke, at forslaget ikke indebærer, at kommunerne skal overgå til individuel manuel pladsanvisning i forbindelse med optagelse af et barn i dagtilbud.

Det følger således af forslaget, at forældre skal have mulighed for at ønske plads blandt alle kommunens daginstitutioner og dagplejere, uanset om der på ansøgningstidspunktet er ledig kapacitet i det ønskede dagtilbud. Det følger videre af forslaget, og som noget nyt, at forældre skal have mulighed for at komme på venteliste til konkrete dagtilbud, herunder at blive stående på ventelisten, selvom forældre får en anden plads til barnet i medfør af pasningsgarantien.

Ministeriet kan i relation til KL og LFS' bemærkning om uklarhed i forhold til enhedsbegrebet oplyse, at det fremgår af bemærkningerne til den nye bestemmelse om enheder i den foreslåede § 19, stk. 6, at der i forbindelse med lov nr. 631 af 11. juni 2010 om fleksibel frokostordning i daginstitutioner mv. som noget nyt blev indført begrebet 'daginstitutioner med flere enheder' i dagtilbudsloven. Enhedsbegrebet har hidtil været fastsat i dagtilbudsloven i relation til reglerne om fravalg af et sundt frokostmåltid, hvor beslutningen om fravalg af frokost skal ske via flertalsafstemning blandt forældrene i daginstitutioner, der består af flere enheder.

Det følger af bemærkningerne til den foreslåede § 27 c, at der med enheder lægges samme retningslinjer til grund, som fremgår af forarbejderne til lov nr. 631 af 11. juni 2010. Heraf følger, at der ved bestemmelsen af, hvorvidt en daginstitution består af flere enheder, skal lægges til grund, at en daginstitution i dagtilbudslovens forstand ikke er en fysisk afgrænset størrelse. Det, der afgrænser og definerer en daginstitution, er som udgangspunkt, at der er etableret en forældrebestyrelse og en ledelse af daginstitutionen, samt at der består et naturligt fællesskab og samarbejde omkring børn og personale. Derfor kan en daginstitution bestå af flere fysisk adskilte enheder, og ledelsen og forældrebestyrelsen i en daginstitution kan derfor i nogle tilfælde favne store grupper af børn og forældre.

En daginstitution med flere enheder er som hovedregel kendetegnet ved, at daginstitutionen har flere enheder, der er fysisk adskilt fra hinanden på en måde, så børn og personale ikke i det daglige kan bevæge sig fra en enhed til de andre enheder i daginstitutionen. Samtidigt er der et samarbejde i den enkelte fysisk afgrænsede enhed omkring den daglige opgavevaretagelse, der er afgrænset til den pågældende enheds børnegruppe og personalegruppe. Det er kommunalbestyrelsen, der inden for de ovenfor beskrevne retningslinjer beslutter, hvilke daginstitutioner i kommunen, der består af flere enheder.

Ministeriet vil præcisere enhedsbegrebet i bemærkningerne til den foreslåede § 27 c.

Det vil blive skrevet ind i loven, at forældre har ret til at komme på venteliste og få tildelt et tilbud, som forældrene har ønsket, en gang på 0-2-års-området og en gang på 3-5-års-området.

Herudover vil ministeriet præcisere, at kommuner der ønsker det, med tydelige varsler har mulighed for at høre forældrene, om de fortsat ønsker at stå på venteliste til et dagtilbud for i videst mulig grad at sikre, at kun de forældre, som reelt ønsker en plads til den pågældende institution, står på ventelisten.

I relation til LFS' bemærkning skal ministeriet bemærke, at forældrenes mulighed for at ønske en plads og stå på venteliste skal ses i sammenhæng med kommunens øvrige retningslinjer for optagelse. Dette indebærer, at forældrenes mulighed for at ønske en plads og stå på venteliste i konkrete dagtilbud ikke går forud for kommunens øvrige retningslinjer for optagelse, men skal ses i sammenhæng hermed.

I relation til FOA's bemærkning er det ministeriets forventning, at kommunerne vil præsentere alle kommunens dagtilbud samlet og ligeværdigt, som FOA nævner som en forudsætning for anvendelsen.

Ministeriet kan endvidere oplyse, at de økonomiske konsekvenser af foreslåede ændringer af dagtilbudsloven vil blive forhandlet med KL i henhold til reglerne for DUT.

Udover ovenfor nævnte ændringer, finder ministeriet ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.3.4. Bedre vilkår for private leverandører

4.3.4.1. Generelt

DLO er generelt positive over for forslagene, som skal sikre bedre vilkår for private leverandører. Dog er de kritiske over for forslaget om ændrede godkendelseskriterier, som de mener, strider mod dagtilbudsaftalen og de øvrige initiativer målrettet privatinstitutioner i lovforslaget.

Fobu nævner, at der er flere gode forslag og henviser bl.a. til forslaget om, at der skal fastsættes et retvisende loft over driftsgarantien. Fobu bemærker dog også, at forslagene alene retter sig mod privatinstitutioner og ikke selvejende daginstitutioner. Både fobu og spifo efterlyser initiativer, der skal forbedre mulighederne for etablering af selvejende daginstitutioner samt sikre de selvejende institutioner, som allerede er etableret. Fobu nævner bl.a., at de gerne ser, at der skal være en vis procentdel af ikke-kommunale dagtilbud i kommunerne, ligesom spifo skriver, at et forslag kunne være at give selvejende daginstitutioner, der bor i kommunale lejemål ret til at overgå til privat drift.

Dansk Friskoleforening skriver, at de særligt støtter op om den del af lovforslaget, som vedrører bedre vilkår for private leverandører. De mener, at det vil gøre det mere tilgængeligt og overskueligt for friskolerne at etablere private dagtilbud. De er ligeledes

positive over for ambitionen om at sikre et friere valg på dagtilbudsområdet og appellerer til, at de private tilbud tænkes ind på lige fod med de kommunale institutioner.

Dansk Industri kvitterer for, at regeringen og de øvrige aftalepartier har sikret en højere grad af økonomisk ligestilling mellem kommunale, selvejende og private daginstitutioner. Dansk Industri mener i den sammenhæng, at et velfungerende frit valg forudsætter, at der er en fair og lige konkurrence, og at familierne er bekendte med muligheden for at vælge et privat alternativ. Dansk Industri henviser bl.a. til regeringens udspil *Fair og lige konkurrence*, hvor det bl.a. foreslås, at der etableres en tværgående og uafhængig klagemyndighed, der skal vurdere lovligheden af offentlige erhvervsaktiviteter. Dansk Industri foreslår i den forbindelse, at klageinstansen også bliver klageinstans for bl.a. fastsættelsen af tilskud til private daginstitutioner, ligesom de mener, at vejledningen til kommunerne i forhold til beregningen af tilskud bør øges.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Børne- og Socialministeriet noterer sig de generelle bemærkninger til denne del af lovforslaget.

I forhold til fobus bemærkninger om driftsgarantien, som en række øvrige høringspartier også har nævnt i deres høringssvar, kan ministeriet oplyse, at dette initiativ ikke indgår i lovforslaget, men udmøntes på bekendtgørelsesniveau. Bekendtgørelsesændringen forventes at træde i kraft parallelt med de initiativer i lovforslaget, som vedrører private leverandører, og vil efter planen blive sendt i høring i løbet af det første halvår 2018.

Herudover bemærker ministeriet, at de alternative forslag fra høringsparterne, som er beskrevet i dette afsnit, ligger ud over, hvad der er aftalt som led i dagtilbudsaftalen.

Ministeriet har derfor ikke fundet anledning til at ændre i lovforslaget på denne baggrund.

4.3.4.2. Ændrede godkendelseskriterier

KL, BKF og BUPL er positive over for, at det foreslås, at privatinstitutioner fremadrettet skal leve op til de til enhver tid gældende godkendelseskriterier. De foreslår dog, sammen med FOLA, at forslaget justeres, så det også omfatter eksisterende privatinstitutioner og dermed ikke kun privatinstitutioner, der godkendes efter lovens ikrafttræden.

BKF skriver i den forbindelse, at forslaget i sin nuværende form vil give yderligere administrative opgaver for kommunerne, fordi de skal skelne mellem nuværende og fremtidigt godkendte privatinstitutioner.

Selveje Danmark finder forslaget positivt i forhold til en lighedsbetragtning mellem de forskellige driftsformer.

DLO og spifo er begge bekymrede for forslaget om ændrede godkendelseskriterier. DLO mener, at det vil kunne gøre driften af privatinstitutioner usikker og potentielt

skabe usikkerhed for børn, forældre og personale. Det skyldes bl.a., at privatinstitutionerne har andre driftsvilkår end kommunale institutioner, herunder i forhold til institutionernes driftsbudget. Herudover nævner DLO bl.a., at det kan få alvorlige konsekvenser for en privatinstitution, hvis godkendelseskriterierne ændres på områder, hvor privatinstitutionen ikke har mulighed for at leve op til de ændrede krav. DLO og spifo nævner begge ændrede krav til pladsforhold som eksempler på godkendelseskriterier, som en institution eventuelt ikke vil kunne opfylde i den bygning, de har til huse i.

DLO og Børnesagens Fællesråd foreslår, at forslaget justeres, så godkendelseskriterierne for allerede godkendte privatinstitutioner, kun ændres, hvis der kan påvises særligt tungtvejende grunde – f.eks. et afgørende hensyn til børnenes sikkerhed. Alternativt foreslår de, at bestemmelsen suppleres med en dispensationsbestemmelse, så institutioner, som ikke kan opfylde ændrede godkendelseskriterier, kan etablere ændringer, som på anden vis kompenserer for opfyldelsen af det ændrede krav. Endelig mener DLO, at ændrede godkendelseskriterier under alle omstændigheder bør varsles med en frist på mere end seks måneder, så institutionerne har en reel mulighed for at indrette sig på de nye krav.

Dansk Friskoleforening skriver, at de vil advare mod den usikkerhed, som forslaget vil skabe. De henviser bl.a. til, at privatinstitutionerne ikke har en stor organisation i ryggen, der kan rykke rundt på budgetter mv. Det vil derfor være en større økonomisk byrde at leve op til ændrede godkendelseskriterier for en privatinstitution end for en kommunal institution. Dansk Friskoleforening foreslår derfor også, at der indføres en dispensationsmulighed for eksisterende privatinstitutioner, som ikke kan overholde nye godkendelseskriterier, uden at det medfører uforholdsmæssigt store omkostninger. Endelig skriver de, at hvis kravet fastholdes, så bør det overvejes at ændre fristen, så institutionerne f.eks. skal leve op til kravene inden for seks måneder af det følgende regnskabsår.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet har noteret de forskelligrettede kommentarer, som høringsparterne har kommet med til dette forslag.

Ministeriet finder det ikke hensigtsmæssigt at lade forslaget omfatte privatinstitutioner, som er godkendt inden lovens ikrafttræden. De pågældende privatinstitutioner er godkendt på et andet grundlag, hvor de ikke har været bekendte med, at der potentielt kunne komme andre krav til institutionerne på et senere tidspunkt. Ministeriet skal bemærke, at en kommune og en privatinstitution, som er etableret før lovens ikrafttræden kan aftale, at privatinstitutionen skal leve op til den til en hver tid gældende godkendelseskriterier, hvis begge parter ønsker det. Dette vil ministeriet tydeliggøre i lovforslaget.

I relation til BKF's bekymring for, at forslaget vil medføre øget administration, kan ministeriet henvise til, at privatinstitutionerne i den enkelte kommune i dag allerede kan være godkendt efter forskellige godkendelseskriterier. Forslaget vil efter ministeriets vurdering medføre mindre administration, idet kommunerne for de institutioner, som

etableres efter lovens ikrafttræden kun skal forholde sig til de til en hver tid gældende godkendelseskriterier og dermed ikke de konkrete kriterier, som den enkelte institution er godkendt efter.

Herudover vil ministeriet bemærke, at det ikke har været hensigten med forslaget at gøre forholdene vanskeligere for privatinstitutionerne. I den forbindelse skal det bemærkes, at en kommune også kan ændre godkendelseskriterierne som følge af, at kravene til de kommunale institutioner er blevet lempeligere, hvilket vil være til gavn for privatinstitutionerne. Det skal ligeledes bemærkes, at kravene hænger tæt sammen med det tilskud, som privatinstitutionerne modtager.

Herudover kan ministeriet henvise til, at kommunalbestyrelsen skal offentliggøre kravene til godkendelse. Det følger af den foreslåede § 3 a, stk. 7, at godkendelseskriterierne sammen med kommunalbestyrelsens øvrige fastsatte rammer, eventuelle prioriterede indsatser, retningslinjer mv. skal offentliggøres et samlet sted på kommunens hjemmeside eller andet lettilgængeligt sted for borgerne og dermed også privatinstitutionerne.

4.3.4.3. Løbende godkendelse af privatinstitutioner

KL skriver i deres høringssvar, at de er enige i forslaget om, at privatinstitutioner skal godkendes løbende og gør samtidig gældende, at almindelige sagsbehandlingsgange i den pågældende kommune kan følges.

Fobu skriver, at forslaget om løbende godkendelse er godt og henviser til, at det nogle gange kan tage lang tid at få behandlet sin ansøgning.

Selveje Danmark skriver ligeledes, at de ser det som et positivt tiltag, der vil fjerne nogle af barriererne for etablering af privatinstitutioner.

Spifo er ligeledes positive, og henviser til, at nogle kommuner har en regel om kun at godkende ansøgninger to gange om året.

Dansk Friskoleforening er også positive og skriver bl.a., at det vil smidiggøre og muliggøre en større grad af planlægning og budgettering i forhold til etableringen af privatinstitutioner.

Dansk Industri kvitterer for forslaget. De mener, at det er afgørende, at kommunerne ikke indfører en administrativ praksis, der kan skabe barrierer for etableringen af private daginstitutioner.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det skal bemærkes, at Justitsministeriet har gjort opmærksom på, at det følger af offentligtretlige retsgrundsætninger, at myndigheder skal træffe afgørelse i sager inden for rimelig tid, ligesom det generelt er god forvaltningsskik, at ansøgninger behandles hurtigst muligt, hvor sagsbehandlingen i den konkrete situation dog afhænger af sagens kompleksitet m.v.

Bestemmelsen er på den baggrund flyttet fra lovtæst til lovforslagets bemærkninger.

4.3.4.4. Justeret driftstilskud til privatinstitutioner

BUPL skriver, at de principielt er imod, at privatinstitutioner stilles ringere end kommunale daginstitutioner. De mener bl.a., at forslaget kan skabe uheldige incitamentsstrukturer, idet kommunerne kan spekulere i, hvilket grundlag de ønsker at beregne driftstilskuddet på baggrund af. BUPL anbefaler derfor, at driftstilskud til privatinstitutioner, der er vuggestuer, alene beregnes på baggrund af udgiften til en vuggestueplads inden for den kommunale forsyning.

DLO er positive over for forslaget. De ser dog gerne, at der gennemføres en undersøgelse efter to år, som kan danne grundlag for en fremtidig drøftelse af, om tilskuddet fremover skal fastsættes på niveau med kommunens udgifter til alderssvarende daginstitutioner.

Fobu finder det rigtig positivt, at der gives mulighed for at justere drifts- og bygningstilskuddet. De skriver imidlertid, at det kan komme til at foregå vilkårligt, fordi der ikke er tale om et krav.

Selveje Danmark byder ligeledes forslaget velkomment og angiver, at driftstilskuddet bør afspejle fair og lige konkurrence. De angiver endvidere, at de finder det vigtigt, at der er størst mulig gennemsigtighed i forhold til de kommunale daginstitutioners økonomi.

Dansk Industri skriver, at de bakker op om forslaget, da de ikke mener, at familiernes tilskud skal afhænge af institutionernes retlige grundlag. Dansk Industri foreslår dog, at forslaget justeres, så det bliver en pligt og ikke en mulighed for kommunerne.

Dansk Friskoleforening er meget positiv over for forslaget. De anfører ligesom en række øvrige høringsparter, at det bør overvejes at gøre det til et krav, at driftstilskuddet skal være det samme som i et sammenligneligt kommunalt dagtilbud. Dansk Friskoleforening henviser bl.a. til forslaget om ændrede godkendelseskriterier, hvor privatinstitutionerne fremadrettet skal leve op til de til enhver tid gældende krav til kommunale daginstitutioner.

Danmarks Private Skoler bemærker, at der er eksempler på, at private tilbud nogle gange modtager et kommunalt fastsat tilskud, som ikke harmonerer med de faktiske udgifter til tilsvarende børn i kommunale ordninger.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet noterer de positive tilkendegivelser i relation til forslaget om justering af driftstilskuddet.

I forhold til de høringsparter, som ønsker, at forslaget justeres, så det bliver en pligt for kommunerne i stedet for en mulighed, skal ministeriet henvise til, at reglerne om beregning af driftstilskuddet til privatinstitutioner er fastsat, så det giver kommunerne mulighed for at styre udgiftsniveauet på området. De kan således ikke påtvinges eks-

traudgifter, fordi forældre vælger en privatinstitution fremfor et andet alderssvarende dagtilbud i kommunen, hvor kommunens udgifter er lavere. Ved at gøre det til en kommunal mulighed, om der skal ydes et højere driftstilskud, fastholdes kommunernes mulighed for at styre udgiftsniveauet på dagtilbudsområdet.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.3.4.5. Justeret bygningstilskud til privatinstitutioner

BKF skriver i deres hørings svar, at der eksisterer privatinstitutioner, som får et bygningstilskud, der er højere end deres bygningsudgifter. De foreslår på den baggrund, at det også skal være muligt for kommuner at nedsætte bygningstilskuddet som følge heraf.

Selveje Danmark er positive over for forslaget. Selveje Danmark og spifo peger dog begge på, at forslaget ikke giver et reelt retsgrundlag, da det må bero på en politisk forhandling og en aftale med den enkelte kommunalbestyrelse.

Dansk Industri skriver, at de mener, at kommunerne allerede i dag er forpligtet til at yde et bygningstilskud, der svarer til kommunens gennemsnitlige ejendomsrelaterede udgifter i de selvejende og udliciterede daginstitutioner. De mener derfor, at kommuner, der stiller kommunale bygninger til rådighed for selvejende daginstitutioner uden huslejebetaling, bør tage højde herfor i beregningen. De mener endvidere, at Børne- og Socialministeriet bør sikre, at der ændres praksis i de kommuner, som ikke beregner bygningstilskuddet i overensstemmelse hermed. Dansk Industri ser dermed ikke et behov for at ændre reglerne på dette punkt.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan i relation til BKF's forslag om, at det med forslaget også skal være muligt at justere bygningstilskuddet i nedadgående retning, bemærke, at dette ikke har været aftalepartiernes ønske. Ministeriet finder derfor ikke anledning til at ændre i lovforslaget på dette punkt.

I forhold til bemærkningerne fra Dansk Industri skal ministeriet bemærke, at bygningstilskuddet efter gældende regler udgør et beløb pr. barn svarende til kommunens ejendomsrelaterede udgifter i selvejende og udliciterede daginstitutioner for aldersgruppen delt med det samlede antal børn i aldersgruppen i selvejende og udliciterede daginstitutioner i kommunen, hvor kommunen yder tilskud til ejendomsrelaterede udgifter. Hvis en selvejende institution f.eks. har til huse i en bygning med en meget lav husleje, og kommunen derfor har begrænsede ejendomsrelaterede udgifter i forhold til den selvejende institution, kan kommunen ikke med de nuværende regler forhøje bygningstilskuddet til privatinstitutioner. Dette bliver til gengæld muligt med forslaget, som dette fremgår af lovforslaget.

Ministeriet skal dog bemærke, at det uændret er kommunalbestyrelsen, der fastsætter bygningstilskuddet på baggrund af de fastsatte regler, herunder er det frivilligt for kommunerne at fastsætte et tilskud, der er højere end lovens mindstekrav. Herudover

skal det bemærkes, at hvis kommunen vælger at yde et højere bygningstilskud, så skal det gælde for alle privatinstitutioner.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.3.5. Kombinationstilbud til familier med skæve arbejdstider

KL skriver i deres høringssvar, at de er enige i målet om at øge fleksibiliteten for børnefamilierne. KL mener dog, at mulighederne for at få et kombinationstilbud er tilstrækkelig inden for den nuværende lovgivning. KL påpeger endvidere, at de nye regler vil medføre nye arbejdsgange i kommunerne, som skal indhente, vurdere og godkende dokumentation for pasningsbehov, passerens danskundskaber mv. De angiver, at det særligt vil gælde i kommuner med en arbejdsstruktur, hvor mange forældre har skæve arbejdstider. Herudover angiver KL, at forslaget vil øge tilsynet, og endelig finder de det centralt, at kommunerne får mulighed for at tilrettelægge rammen for kombinationstilbuddet.

BKF angiver, at de ikke har kommentarer til forslaget. De knytter dog bemærkninger til forslagets økonomiske konsekvenser. De skriver i den forbindelse, at et barn i kombinationstilbud ofte vil komme senere på dagen, hvormed der vil være en særkilt opgave forbundet med at modtage barnet, hvilket der skal afsættes personaleressourcer til. Derudover mener de, at en kombinationsplads vil medføre, at kommunen får udgifter til den del af en fuldtidsplads, som ikke kan besættes af andre børn. De angiver, at der dermed mistes forældrebetaling, ligesom institutionen som hovedregel vil miste kommunal finansiering på 75 pct. af den tid, barnet ikke har en fuldtidsplads. Ifølge BKF ser det ikke ud til, at kommunerne kompenseres for denne udgift til en "tom" deltidsplads.

BUPL angiver i deres høringssvar, at det bør indskrives i loven, at kommunerne kan anvise en fuld plads i f.eks. et døgnåbent tilbud i stedet for en kombinationsplads, såfremt barnet ikke på forhånd er optaget i et dagtilbud. Herudover skriver de, at det er vigtigt at gøre opmærksom på, at brugen af kombinationstilbud både indebærer en øget administrativ belastning og medfører et større ressourcetræk, fordi en deltidsplads ikke nødvendigvis er billigere end en fuldtidsplads. Endelig angiver de, at de principielt mener, at der fra politisk side bør være mere fokus på at udvikle daginstitutioner med åbningstider, der matcher forældrenes behov, fremfor individuelle løsninger.

FOA skriver i deres høringssvar, at det skal sikres, at anvendelsen af kombinationstilbuddet ikke medfører forringelser af dagtilbuddenes økonomi og normeringer.

Selveje Danmark og spifo angiver, at de på mange måder finder forslaget hensigtsmæssigt. De skriver dog, at forslaget forudsætter, at forældrene kan finde en passer, som de har tillid til. De anbefaler i den forbindelse, at selvejende daginstitutioner skal have mulighed for at byde ind på opgaven, så det sikres, at der i hver kommune tilby-

des pasning uden for normal åbningstid af det samme personale, som passer barnet i dagtimerne.

LO skriver, at de ser positivt på de forslag, som skal forbedre pasningsmulighederne for familier med skæve arbejdstider. De mener dog ikke, at lovforslaget i tilstrækkelig grad lever op til de udfordringer, som eksisterer for mange børnefamilier og nævner i den forbindelse bl.a. dagtilbuddenes åbningstider og lukkedage som et problem.

Endelig skriver Ankestyrelsen, at det ikke fremgår af lovforslaget, om forældre kan klage over afgørelser om optagelse i kombinationstilbud til Ankestyrelsen.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan i relation til de økonomiske konsekvenser af forslaget oplyse, at det i vurderingen heraf indgår som en forudsætning, at kommunerne justerer driftstilskuddene til dagtilbud i overensstemmelse med den faktiske anvendelse af dagtilbuddet.

Der er endvidere forudsat kompensation for administrativt merarbejde i forbindelse med kombinationstilbud. Ministeriet kan samtidig oplyse, at de økonomiske konsekvenser af de foreslåede ændringer af dagtilbudsloven bliver forhandlet med de kommunale parter i henhold til reglerne for DUT.

Herudover kan ministeriet i relation til KL's bemærkning om, at forslaget vil medføre nye arbejdsgange i kommunerne, som skal indhente, vurdere og godkende dokumentation for pasningsbehov, passerens dansk kundskaber mv., oplyse, at det ikke vil være en kommunal opgave at indhente dokumentation for hverken forældrenes pasningsbehov eller passerens dansk kundskaber. Dokumentation for tilstrækkelige dansk kundskaber skal dokumenteres af den private passer og indsendes sammen med pasningsaftalen. Dette fremgår bl.a. af lovforslagets afsnit 3.2.5.3. Herudover påhviler det forældrene at indsende dokumentation for, at de har et arbejdsbetinget behov for pasning uden for dagtilbuddenes almindelige åbningstider. Dette vil blive tydeliggjort i bemærkningerne til bestemmelsen.

Det kan endvidere til KL's hørings svar oplyses, at det fremgår af den foreslåede § 85 a, stk. 4, samt bemærkningerne hertil, at det er kommunalbestyrelsen, som tilrettelægger kombinationstilbuddet ud fra forældrenes behov og inden for de rammer, som fastsættes i lovforslaget.

Ministeriet kan til Selveje Danmarks og spifo's bemærkning om selvejende daginstitutioner henlede opmærksomheden på, at en selvejende daginstitution efter gældende regler har mulighed for at indgå aftale med en kommune om, at institutionen har udvidede åbningstider – f.eks. hvor institutionen har åbent om aftenen eller natten.

I relation til Ankestyrelsens bemærkning om klageadgang kan ministeriet oplyse, at det ikke har været hensigten, at forældre skal kunne klage over optagelse i kombinationstilbud. Ligesom det fremgår under afsnittet om deltidspladser for forældre, som afholder fravær i medfør af barselsloven, skyldes dette, at optagelse i kombinationstil-

bud er at sidestille med optagelse i dagtilbud, hvor afgørelser, jf. dagtilbudslovens § 26, stk. 1, ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Dette vil blive indskrevet i lovforslaget.

Udover de to skitserede justeringer af lovforslaget, finder ministeriet ikke anledning til at ændre yderligere i forslaget.

4.3.6. Mere fleksibilitet i ordningen vedrørende tilskud til pasning af egne børn

LO skriver i deres høringssvar, at lovudkastet bør ligestillingsvurderes. De mener, at hvis det bliver lettere og mere økonomisk attraktivt at passe egne børn i hjemmet, så viser forskning, at det primært vil være kvinder, der påtager sig opgaven med en række konsekvenser til følge.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at forslaget ikke vurderes at have ligestillingsmæssige konsekvenser. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at forslaget har til hensigt at gøre tilskudsperioden mere fleksibel for de familier, som i forvejen har mulighed for at få et tilskud til pasning af egne børn. Det følger således ikke af forslaget, at flere familier får adgang til tilskuddet, eller at tilskuddet bliver mere økonomisk attraktivt. Med forslaget åbnes der derimod netop op for, at forældrene som noget nyt kan dele tilskudsperioden mellem sig. Tidligere var tilskuddet forbeholdt den ene forælder.

Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.4. Øvrige elementer

4.4.1. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at stille en plads til rådighed

BUPL mener, at det hidtil ikke har været lovbestemt, at dagtilbuddene kan holde lukket den 24. december (juleaftensdag) og den 5. juni (Grundlovsdag) uden at stille alternativ pasning til rådighed.

BUPL gør opmærksom på, at KL, BUPL og FOA i den centrale arbejdstidsaftale, der gælder for pædagogisk personale i daginstitutioner, SFO og klubber, har aftalt, at de to nævnte helligdage er at betragte som almindelige arbejdsdage, hvor der gives et ulempetillæg pr. time til pædagoger, der arbejder disse dage. Den foreslåede § 23, stk. 2, er derfor i strid med den aftale. BUPL gør opmærksom på, at der lokalt i de enkelte kommuner bør være mulighed for at tilpasse behovet for lukkedage, og at det vil være en unødigt indblanding i både forældre og pædagogers mulighed for at anvende ferie efter eget ønske.

HK/Privat og HK/Handel ser positivt på ministerens og aftalepartierne interesse for og forslag til at forbedre pasningsmulighederne for børnefamilier med skæve arbejdstider, men mener ikke, at lovforslaget helt lever op til de udfordringer, der er opstået i takt med arbejdsmarkedets udvikling.

HK/privat og HK/Handel finder det problematisk, at hjemlen til, hvilke dage der kan holdes lukket i dagtilbud, ikke er hjemlet i dagtilbudsloven. HK bemærker, at det fremgår af forarbejder til loven, at der kan holdes lukket i dagtilbud den 24. december og den 5. juni (Grundlovsdag), mens lukkedage på øvrige helligdage har status af en fælles fortolkning blandt ministeriet og kommuner.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at det hidtil har fremgået af dagtilbudsloven, at kommunalbestyrelsen skal sikre det nødvendige antal pladser i dagtilbud inden for rammerne af pasningsgarantien, hvor det følger af lovens bemærkninger, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at stille en plads i et dagtilbud til alle børn i aldersgruppen 26 uger og frem til skolestart til rådighed. Det følger videre af bemærkningerne, at lukkedage i et dagtilbud ikke betragtes som et brud på pasningsgarantien, hvis kommunen stiller et alternativt pasningstilbud til rådighed, hvor det i bemærkningerne er præciseret, at kommunalbestyrelsen ikke har pligt til at stille alternativ pasning til rådighed for forældre den 5. juni og den 24. december.

Ministeriet kan oplyse, at den foreslåede præcisering af dagtilbudsloven, hvorefter det fastsættes i loven, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at stille pasning til rådighed på alle hverdage med undtagelse af den 5. juni (Grundlovsdag) og den 24. december (juleaftensdag) således baserer sig på lovforarbejderne til dagtilbudsloven og gældende praksis.

I forhold til bemærkningen om, at den foreslåede bestemmelse ikke er i tråd med den centrale arbejdstidsaftale, der gælder for pædagogisk personale i daginstitutioner, SFO og klubber har ministeriet ingen kommentarer, idet den foreslåede bestemmelse er i tråd med gældende ret for så vidt angår bestemmelsen om, at dagtilbud ikke skal stille alternativ pasning til rådighed den 5. juni og den 24. december.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.4.2. Midler fra puljer udmøntet af staten

BUPL bemærker, at midler fra statslige puljer med lovforslaget ikke skal indgå i det kommunale tilskud til privatinstitutioner.

BUPL vil anbefale, at det for alle fremtidige puljer bliver meget tydeligt, om de indgår i det kommunale tilskud til privatinstitutioner. Kommunale og privatinstitutioner bør være ligestillet i forbindelse med tildeling af statslige puljemidler i det omfang, de løser den samme type opgave. Derfor anbefaler BUPL, at forslaget justeres således, at midler fra statslige puljer skal indgå i tilskuddet til en privatinstitution, såfremt der er tale om et generelt løft, og privatinstitutionerne også forventes at løfte den opgave, som midlerne er målrettet. Ellers har privatinstitutioner ikke samme muligheder for at løfte opgaver, som kommunale institutioner.

BUPL anbefaler ligeledes, at der i loven tages højde for den situation, at sociale normeringer indføres i og af den enkelte kommune. I dag vil en kommune, der prioriterer ekstra ressourcer til sociale normeringer ud fra objektive kriterier i de daginstitutioner, hvor der er flest udsatte og sårbare børn, være forpligtet til at lade disse midler indgå i beregningen af tilskuddet til privatinstitutioner i kommunen. Det er u hensigtsmæssigt, at kommunen ikke blot kan lade privatinstitutioner være omfattet af det ekstra tilskud til sociale normeringer, såfremt privatinstitutionerne lever op til de objektive kriterier. Som det er nu, skal kommunen levere et ekstra tilskud til også de privatinstitutioner, som ikke har en særligt belastet børnegruppe.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at det med den foreslåede bestemmelse bliver udgangspunktet, at midler fra puljer udmøntet af børne- og socialministeren ikke skal indgå i de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagtilbud, som ligger til grund for beregning af forældrenes egenbetaling, jf. dagtilbudslovens § 32.

Ministeriet vil i udmøntningen af de puljer, som indgår som en del af den politiske aftale om dagtilbudspakken, være opmærksomme på, at også privatinstitutioner får del i midlerne.

Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at ændre i lovforslaget.

4.4.3. Administrative konsekvenser for kommunerne og institutioner

BKF gør opmærksom på, at der følger en betydelig ekstra administrativ arbejdsbyrde med lovforslaget – og dermed vedligeholdelse af de forskellige retningslinjer og rammer.

LFS finder, at det er svært at forstå, at der fra alle partier tales om mindre administration og bureaukrati, hvor der samtidig sendes et lovforslag i høring, som i sig selv vil indebære mere administration og bureaukrati både på 'kontroldelen' på kommuneniveau og på timetælleri og samtaler på institutionsniveau.

Gentofte Kommune bemærker, at en række forslag vurderes at kunne føre til yderligere bureaukrati og betragtelige fordyrelser af administrationen af dagtilbudsområdet. De nævner f.eks. bestemmelsen om, at fremtidige puljemidler ikke må indgå ved fastsættelsen af kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling, forskellig administration af nuværende og kommende privatinstitutioner, forpligtelse til vejledning af forældre der vælger privat pasning mv.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at de økonomiske konsekvenser af foreslåede ændringer af dagtilbudsloven bliver forhandlet med KL i henhold til reglerne for DUT.

4.4.4. Økonomiske konsekvenser

KL bemærker, at flere af forslagene vil have økonomiske konsekvenser for kommunerne. Høringssvaret bygger derfor på en forudsætning om, at kommunerne kompenseres herfor.

BKF gør opmærksom på, at de af lovforslaget anslåede udgifter, som ligger til grund for de kommende DUT forhandlinger med KL, på ingen måde vil kunne kompensere for de nye administrative og tilsynsmæssige opgaver, der vil ligge fremover. En typisk kommune vil efter indkøringsåret blive kompenseret med mellem 200.000 og 400.000 kroner årligt. Alene den varige udgift til godkendelse, udvidet pædagogisk tilsyn og vejledning til forældre vil andrage en fuldtidskonsulentstilling. Hertil kommer udgifter til den øvrige ekstra administration og eventuel genetablering af delvis manuel pladsanvisning.

BUPL ser en risiko for, at dagtilbudsaftalen er underfinansieret og mener, at der skal sikres tilstrækkelige rammer i den kommende økonomiaftale med kommunerne, idet de afsatte 580 mio. kr. ikke rækker langt, hvis der skal sikres et varigt løft af daginstitutionerne.

BUPL finder, at de økonomiske konsekvenser af lovforslaget er beregnet som rene administrative konsekvenser, f.eks. merarbejde i pladsanvisningen og flere godkendelser af private leverandører. BUPL finder ikke, at der er taget højde for et øget tidsforbrug i institutionerne og hos lederne. BUPL finder således, at de nye regler for forældreindflydelse, kombinationstilbud, mulighed for at søge en bestemt plads samt deltidstilbud til forældre på barselsorlov alle risikerer at have en afledt betydning for tidsforbruget og ressourcerne i institutionerne. Derfor bør de økonomiske konsekvenser af lovforslaget også indtænke et afledt merforbrug i institutionerne.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at de økonomiske konsekvenser af foreslåede ændringer af dagtilbudsloven bliver forhandlet med KL i henhold til reglerne for DUT.